

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Anniina Aho

MEDIAKASVATTAJANA VAI MEDIA KASVATTAJANA

- Vanhempien tukeminen mediakasvatuksessa kasvatuskumppanuuden keinoin

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2017

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
p. (013) 260 600

Tekijä
Anniina Aho

Nimeke
Mediakasvattajana vai media kasvattajana
- Vanhempien tukeminen mediakasvatuksessa kasvatuskumppanuuden keinoin

Toimeksiantaja
Kunnallinen päiväkotia Laukaassa

Tiivistelmä

Toiminnallisen opinnäytetyöni aiheena on mediakasvatuskumppanuus eli kotien ja päiväkodin tekemä yhteistyö lasten mediakasvatukseen liittyvissä asioissa. Työn tavoitteena oli tukea mediakasvatuskumppanuuden keinoin vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta. Tarkoituksena oli myös lisätä vanhempien kiinnostusta lapsensa kohtaamiin mediamaailmisiin sekä innostaa käyttämään medioita yhdessä lapsen kanssa. Lisäksi tavoitteena oli tukea entisestään päiväkodin ja kotien välistä mediakasvatuskumppanuutta.

Järjestin mediakasvatusillan päiväkodilla Laukaassa. Tapahtuman suunnittelussa osallistuin vanhempia, lapsia ja varhaiskasvattajia haastatteluiden ja kyselyiden avulla. Mediakasvatusillan aikana vanhemmat lapsineen pääsivät tutustumaan medioihin ja mediakasvatukseen toiminnallisten rastien kautta. Illassa käytettyjen materiaalien pohjalta kokosin myös tiiviin materiaalipaketin vastaavan tapahtuman suunnitteluun.

Toiminnallisen tapahtuman kautta tuettiin vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta. Mediakasvatusillasta saatujen palautelomakkeiden perusteella tapahtuma muun muassa lisäsi kiinnostusta ja antoi ideoita mediakasvatukseen. Tapahtuma antoi vanhemmille uusia näkökulmia, minkä arveltiin vaikuttavan myös mediakasvatukseen liittyvien asioiden puheeksiottoon jatkossa. Kokonaisuudessaan mediakasvatusilta pidettiin hyvänä ja vastaavanlaisia tapahtumia toivottiin jatkossakin. Mediakasvatusilta toimii yhtenä mallina siitä, miten mediakasvatuskumppanuutta voidaan toteuttaa.

Kieli
suomi

Sivuja 59
Liitteet 7
Liitesivumäärä 28

Asiasanat
mediakasvatuskumppanuus, mediakasvattaja, mediakasvatus, varhaiskasvatus

THESIS
April 2017
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
tel. +358 13 260 600

Author
Anniina Aho

Title
As a Media Educator or Media as an Educator
- Supporting Parents in Media Education by Means of Education Partnership

Commissioned by
A Municipal day-care centre in Laukaa

Abstract

The theme of my functional thesis is media education partnership, meaning the co-operation between homes and day care centers in regards to topics relating to media education. The purpose of this thesis was to support media education offered by parents and by applying methods of media education partnership. Furthermore, the purpose was to increase the interest of parents towards media environments faced by their children and also to inspire the use of media together with their child. In addition, the purpose was to further support the media education partnership between homes and day care centers.

I organized a media education evening at a day care center in the municipality of Laukaa. The event was planned based on information provided by the parents, the children and the staff, collected through interviews and questionnaires. During the media education evening, the parents and their children were able to familiarize themselves with different types of media and media education in general, by using a practical and task-based approach. All the materials used during the evening were put together to provide a material package to be used in the planning of similar events in the future.

This type of practical event approach supported the media education offered by parents. As per the the feedback received during the media education evening, the event increased the interest and gave ideas in regards to media education. The event gave parents new perspectives, which was thought to enhance the upbringing of this topic into conversations in the future. As a whole, the evening was considered a success and similar events were wished to be held in the future. The media education evening functioned as an example of how to accomplish media education partnership.

Language
Finnish

Pages 59
Appendices 7
Pages of Appendices 28

Keywords

Media education partnership, media educator, media education, early childhood education

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	6
2	Lapsi ja media.....	7
2.1	Lapsuus ja media nykyaikana.....	7
2.2	Median vaikutus lapsiin.....	8
3	Media osana kasvatusta	10
3.1	Mediakasvatus.....	10
3.2	Mediakasvattajan rooli	11
4	Päiväkodin ja kotien välinen yhteistyö.....	14
4.1	Varhaiskasvatus	14
4.2	Kasvatuskumppanuus	15
4.3	Mediakasvatuskumppanuus	16
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	18
5.1	Aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita	18
5.2	Tarkoitus ja tavoitteet.....	20
5.3	Toimeksiantaja ja kohderyhmä	22
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat.....	23
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	23
6.2	Osallistamisen ja tiedon tuotannon menetelmät	24
6.3	Opinnäytetyöprosessi	27
7	Mediakasvatusillan toteutus.....	31
7.1	Tapahtuman suunnittelu ja valmistelu.....	31
7.2	Tapahtuman aloitus	33
7.3	Rasti 1: Meidän perheen pelihahmo	34
7.4	Rasti 2: Tarinoidaan.....	35
7.5	Rasti 3: Sataa ääniä	36
7.6	Rasti 4.1: Animoidaan.....	37
7.7	Rasti 4.2: Videotemppuja.....	38
7.8	Tapahtuman lopetus	39
8	Palautteiden tulokset ja arviointi	40
8.1	Vanhempien palaute tapahtumasta	41
8.2	Lasten palaute tapahtumasta.....	42
8.3	Varhaiskasvattajan palaute.....	43
8.4	Oma arviointi tapahtuman suunnittelusta.....	44
8.5	Oma arviointi tapahtuman toteutuksesta	46
9	Pohdinta.....	48
9.1	Tavoitteiden toteutuminen ja opinnäytetyön merkitys	48
9.2	Eettisyys ja luotettavuus	51
9.3	Ammatillinen kasvu ja oppimiskokemukset.....	53
9.4	Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	54
	Lähteet.....	56

Liitteet

- Liite 1 Tutkimuslupa
- Liite 2 Toimeksiantosopimus
- Liite 3 Kysely vanhemmille
- Liite 4 Haastattelulomake vanhemmille
- Liite 5 Haastattelurungot lapsille ja varhaiskasvattajille
- Liite 6 Palautelomakkeet
- Liite 7 Näin järjestät toiminnallisen mediakasvatusillan -materiaalipaketti kasvattajille

1 Johdanto

Lasten mediankäyttöön ja mediasuhteeseen törmätään arjessa päivittäin (Niinistö 2010, 54). Media tarjoaa lapsille niin tietoa, viihdettä kuin tunne-elämyksiä (Salokoski 2007, 76). Samalla se vaikuttaa muun muassa siihen kuvaan, jonka lapsi muodostaa itsestään ja todellisuudesta (Niinistö, Ruhala, Henriksson & Pentikäinen 2006a, 10). Lapsen kyky ymmärtää medioita on rajallinen, ja lapsi tarvitsee aikuista ohjaamaan ja tukemaan median käyttöä. Siten lapsi voi oppia taitavaksi median käyttäjäksi ja mediamaailma säilyy turvallisena. (Salokoski 2007, 76.) Nykymaailma on täynnä medioita, eikä mediakasvatuksen ajankohtaisuutta voida poissulkea. Toisaalta mediasuhde on yksilöllinen ja median tulkitaan vaikuttavat esimerkiksi tulkitsijan perhetausta, aikaisemmat kokemukset ja kasvatus (Salokoski & Mustonen 2007, 16). Arjen mediakasvatuksessa perheiden merkitys onkin erittäin keskeinen. Vanhemmat tarvitsevat kuitenkin tukea ja ohjausta mediakasvatuksen toteuttamiseen. (Suoninen 2014, 73.) Varhaiskasvatuksessa toteutettavan mediakasvatuksen lisäksi olisikin tärkeää tarjota tukea myös vanhemmille, jotta he voivat toimia entistä paremmin lastensa mediakasvattajina. Tähän ajatukseen pohjautuu mediakasvatuskumppanuutta käsittelevä opinnäytetyöni.

Opinnäytetyöni aiheena on varhaiskasvatuksen mediakasvatuskumppanuus. Mediakasvatuskumppanuudella tarkoitan päiväkodin ja lasten vanhempien välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta lasten mediakasvatukseen liittyvissä asioissa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä vanhempien kiinnostusta lasten käyttämiä medioita kohtaan sekä innostaa heitä medioiden käyttöön yhdessä lapsen kanssa. Lapsi tarvitsee aikuisen kiinnostusta, läsnäoloa ja ohjausta median käytössä (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006a, 2). Käytännön mediakasvatus tarkoittaaakin median käyttämistä yhdessä lapsen kanssa sekä mediaan liittyvistä asioista keskustelua (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 2). Tavoitteena oli myös tukea vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta sekä päiväkodin ja kotien välistä mediakasvatuskumppanuutta. Tavoitteet pyrin saavuttamaan järjestämällä toiminnallisen mediakasvatusillan vanhemmille ja lapsille. Toiminnallisen opinnäytetyöni toimeksiantaja oli kunnallinen päiväkotikoti Laukaassa.

Raportissani avaan aihetta koskevaa teoreettista viitekehystä: lapsuuden ja median suhdetta nykyaikana, mediaa osana kasvatusta sekä päiväkodin ja kotien välistä yhteistyötä. Avaan opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitteita, aiheesta tehtyjä aiempia tutkimuksia, käytettyjä menetelmiä sekä opinnäytetyöprosessia. Kuvaan opinnäytetyöni toiminnallista toteutusta ja siitä saatua palautetta sekä arvioin toteutusta. Lopuksi tarkastelen opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista ja merkitystä, luotettavuuden ja eettisyyden toteutumista prosessissa, omaa ammatillista kasvuani sekä aihetta koskevia jatkotutkimusideoita.

2 Lapsi ja media

2.1 Lapsuus ja media nykyaikana

Vuoden 2013 mediabarometrin mukaan kyselyyn osallistuneista 0–8-vuotiaista internetiä käytti reilu kolmannes melkein päivittäin ja jopa 93 % ainakin toisinaan (Suoninen 2014, 25). Media liittyykin moniin päivittäisiin toimintoihin ja se voi olla osa lasten päivittäistä elämää (Niinistö, Ruhala, Henriksson & Pentikäinen 2006b, 108). Median ja todellisuuden välisen rajan hahmottaminen on entistä vaikeampaa, ja mediatodellisuus voi olla lapsille aitoa todellisuutta (Merilampi 2014, 23). Radion, television, lehtien ja kirjojen lisäksi muun muassa tietokoneet, kännykät, digitaaliset lelut ja pelikoneet ovat osa nykyajan mediaympäristöä (Kupiainen 2007, 17). Ilman omaa aloitettakin lapsi kohtaa medioita esimerkiksi kodin ulkopuolella esiintyvien mainosten ja lehtien etusivun uutisten kautta (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 31).

Lapsuus kietoutuu medialaitteisiin ja -sisältöihin. Niiden läsnäolo näkyy esimerkiksi tietokoneisiin ja televisioon käytettävänä aikana sekä leikkeinä, jotka saavat vaikutteita medioista. Media voi näkyä myös muun muassa vaatteissa, leluissa ja sisustuksessa. (Kupiainen 2007, 16–17.) Saadakseen ikätovereidensa hyväksynnän lapsesta voi tuntua välttämättömältä mediasisältöjen tunteminen tai mediaan liittyvien oheistuotteiden omistaminen (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 34–35).

Tietoyhteiskuntaan syntyneiden nykypäivän lasten valmiudet oppia käyttämään medialaitteita ovat hyvät. Osa alle kouluikäisistä osaakin käyttää medialaitteita jo paremmin kuin heidän isovanhempansa tai vanhempansa. (Korhonen 2010, 28.) Toisaalta lasten mediataidoissa voi kuitenkin olla suuriakin eroja. Esimerkiksi mahdollisuus käyttää erilaisia medioita, kotoa saadut median käytön mallit sekä saatu tuki median sisältöjen kohtaamiseen kriittisesti vaikuttavat lasten taitoihin. (Happo 2010, 63.)

2.2 Median vaikutus lapseen

Kodin, päiväkodin ja harrastustoiminnan ohella media on yksi merkittävistä kasvuympäristöistä (Kupiainen 2007, 17). Medialla on lasten elämään annettavana paljon myönteisiä asioita. Esimerkiksi television katselu voi lisätä perheen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä. Media, kuten televisio-ohjelmat voivat olla oppimisen kanavia ja opettaa asioita esimerkiksi ympäristöstä. (Korhonen 2010, 11–12.) Media tarjoaakin lapsille niin viihdettä kuin tietoa (Salokoski 2007, 76).

Median kautta lapsi voi myös harjoitella ja kokea erilaisia tunteita sekä opetella niiden hallintaa ja empatian kokemista. Mediaa voi hyödyntää jo pienikin lapsi opitellessaan tunnistamaan perustunteita, kuten iloa ja surua. Esimerkiksi pelamisen kautta voidaan harjoitella voittamisen, häviämisen ja turhautumisen kokemuksia. Kunhan tunnekokemukset pysyvät lapsen kehitystasolle sopivina, lasta ei tarvitse suojella myöskään kielteisiltä tunteilta. Satuja ja piirroselokuvia lapset käyttävät tunteiden oppimisen lisäksi hyväkseen myös omia kehitystehtäviä läpikäydessään. (Salokoski 2007, 76.) Lisäksi median kautta lapsi rakentaa käsitystään ympäristöstä, oppii toimintatapoja sekä omaksuu arvoja ja asenteita (Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007a, 6).

Kaikki lapset altistuvat kuitenkin jonkinasteisesti median kielteisille vaikutuksille. Siksi median vaikutukset lapseen tulisi tiedostaa nykyistä paremmin. (Poijula 2006, 10.) Haitallisimpia lapsille ovat pelottavat ja seksuaaliset sisällöt. Median kautta aikuisten maailma ja seksuaalisuus tulevat helposti liian varhain lasten saataville. Niille altistutaan erityisesti televisio-ohjelmien, musiikkivideoiden ja mainoksien

kautta. Internetin välityksellä lapsella on myös riski altistua pornolle. Seksuaaliset mediasisällöt saattavat häiritä lapsen herkkää seksuaalista kehitystä. Lapsen kyky ymmärtää sisältöjä on rajallinen, ja hän saattaa muodostaa virheellisiä käsityksiä. Toisaalta lapsi voi kokea häpeää, syyllisyyttä ja ahdistusta. (Salokoski 2007, 77, 79.)

Mediasta kumpuavat pelot ovat suomalaisten lasten yleisimpiä pelkoja. Vanhemmat eivät kuitenkaan usein tiedosta niitä. Pelot voivat syntyä hyvin monenlaisista sisällöistä. Lapsi ei vielä pysty irtautumaan omasta näkökulmasta ja hän tulkitsee mediasisältöjä eri tavoin kuin aikuinen. Aikuiselle neutraali sisältö saattaa ollakin lapselle ahdistava ja pelottava. Lapsen ikä ja tulkintataidot vaikuttavat siihen, millaiset sisällöt synnyttävät pelkoja. (Salokoski 2007, 77.) Mediasta syntyneet pelot voivat yleistyä ja siirtyä eri tilanteisiin, kuten pimeään huoneeseen tai johonkin arkiseen tapahtumaan. Lapsi voi alkaa pelätä, että jotain paha tapahtuu hänelle tai hänen läheiselleen. Pelko voi johtaa myös muihin oireisiin, kuten unettomuuteen, painajaisiin, levottomuuteen ja psykosomaattisiin oireisiin. Esimerkkejä niistä ovat pää- ja vatsakivut. (Korhonen 2010, 12–13.)

Mediaväkivalta on yksi keskeinen pelkojen aiheuttaja. Väkivalta voi järkyttää ja ahdistaa lasta. Se voi myös helposti siirtyä asenteiden, arvojen, mallioppimisen ja vireystilan nousun kautta lapsen omien toimintamallien osaksi. (Salokoski 2007, 78.) Lapsi ei siis välttämättä kopioi käyttäytymismalleja suoraan. Media voi kuitenkin tuottaa malleja, joita lapsi alkaa pitää hyväksyttävänä ja normaaleina (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 60.) Väkivalta myös lisää turvattomuuden tunnetta ja synnyttää virheellistä kuvaa siitä, kuinka yleistä väkivalta on oikeassa elämässä. Väkivaltaviihteen suurkuluttajilla tunnemaailma turtuu, tunnereaktiot laimenevat ja kyky myötätuntoon sekä empatiaan hiipuu. Tällöin lapsen on vaikea ymmärtää, mitä hän tekee väärin esimerkiksi lyödessään leikkiveriaan. (Salokoski 2007, 78.) Martsola ja Mäkelä-Rönholm (2006, 62) huomasivat omassa lasten mediakäyttöön liittyvässä selvityksessään, että osa lapsista ei tunnistanut väkivaltaa, vaikka se osoitettiin.

Väkivaltaan turtumisen lisäksi mahdollinen erityisen huolestuttava sähköisen median käytön aiheuttama vaikutus on myös passiivisuus (Korhonen 2010, 12).

Kohtuullinen median käyttö ei aiheuta passiivisuutta. Jos käyttöä ei kuitenkaan rajoiteta lainkaan, lapsi voi tulla mediasta riippuvaiseksi. Muulle toiminnalle ei jää aikaa. Riippuvuus häiritsee sosiaalisia suhteita sekä arkirutiineja. Se voi aiheuttaa fyysisiä oireita, itsehallinnan katoamista sekä jatkuvia riitoja. (Salokoski 2007, 83.) Lisäksi perheen keskinäinen sosiaalinen vuorovaikutus vähenee, mikäli medioita käytetään paljon yksin. Jos mediaa käytetään useita tunteja päivässä ja liikunta jää vähäiseksi, voi lapselle aiheutua myös alentunutta fyysistä kuntoa, painonhallinnan ongelmia ja syömishäiriöitä. (Korhonen 2010, 12.)

3 Media osana kasvatusta

3.1 Mediakasvatus

Mediakasvatus on kasvua ja oppimista medioiden parissa (Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007b, 100). Mediakasvatus harjoittaa lapsen mediataitoja sekä pitämällä aikavälillä kriittistä medialukutaitoa. Pyrkimyksenä on edistää median käyttötaitojen kehittymistä sekä kykyä nauttia ja hyötyä medioista. Keskeisenä tavoitteena on tasapainoisen mediasuhteen luominen. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 7.) Mediakasvatuksen arvopohjana voidaan nähdä YK:n lasten oikeuksien sopimus, jossa korostuu tasapaino lapsen ilmaisu- ja sananvapauden sekä lapsen suojelun välillä. Lapsella on oikeus saada tietoa, tuottaa tietoa itse, tutustua kulttuuriin ja taiteeseen sekä tulla suojelluksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 8.)

Mediakasvatuksessa pyritään siihen, että ihmisestä tulee aktiivinen ja kriittinen median käyttäjä (Korhonen 2010, 22). Medioiden kriittisen ja aktiivisen käytön lisäksi tekniset taidot ovat osa mediataitoja. Niitä opetellessa esimerkiksi tutustutaan eri medioihin ja teknisiin välineisiin, tulkitaan ja tehdään itse. Myös median rakenteiden tunteminen on osa mediataitoja. (Pentikäinen ym. 2007b, 100–101.) Mediakasvatus auttaakin lasta tulemaan tietoiseksi mediaympäristöstään ja oivaltamaan median toimintatapoja (Kylmänen 2010, 10). Opettamalla lapselle median rakentumista, voidaan voimistaa häntä suojautumaan median negatiivisia vaikutuksia vastaan. Samalla lapsesta tulee kykenevä tarkastelemaan mediaa

kriittisesti. (Buckingham 2003, 10.) Mediataidot voivat siis suojata lasta median riskivaikutuksilta (Korhonen 2010, 22).

Medialukutaidon kehittäminen on yksi osa mediakasvatusta ja mediataitoja (Pentikäinen ym. 2007b, 101). Medialukutaito on median käyttämistä, kykyä arvioida kriittisesti median sisältöjä ja tavoitteita, taitoa suodattaa mediatekstejä sekä omaa tekemistä ja ilmaisua median parissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, 22; Kylmänen 2010, 9). Medialukutaidon kehittyminen alkaa pienin askelin. Esimerkiksi omien mediatuotosten tekeminen tai valmiiden tuotosten tutkiminen harjaannuttavat medialukutaitoa. (Pentikäinen ym. 2007b, 103.) Mustosen (2010, 24) mukaan 3–7-vuotiaalla medialukutaito kehittyy niin, että hän pystyy erottamaan faktan ja fiktion, tunnistamaan tunteita sekä säätelemään niitä.

Mediakasvatuksen tavoitteena on myös lapsen identiteetin ja tunnetaitojen vahvistuminen. Mediakasvatus tarjoaa luontevasti tilanteita, joissa lapsen myönteinen minäkäsitys voi vahvistua sekä ajattelu-, ilmaisu- ja vuorovaikutustaidot voivat kehittyä. Voimaannuttava kokemus voi median parissa syntyä esimerkiksi omaa mediatuotosta tehdessä tai oman itsensä näkemisestä ja hyväksymisestä valokuvassa tai elokuvassa. (Pentikäinen ym. 2007b, 100, 102.) Kasvatuksessa pyritään siihen, että lapsi oppii kertomaan omista mediakokemuksistaan, tunnistamaan tunteitaan sekä oivaltamaan median vaikutusta omiin tunteisiin sekä elämään (Kylmänen 2010, 10).

3.2 Mediakasvattajan rooli

Media on kaikkialla, eikä mediakasvatustakaan voida siirtää pois arjesta. Päinvastoin sen on siirryttävä arkeen sinne, missä lapset ja kasvattajat ovat. Lapsi tarvitsee turvallisia aikuisia ja kasvurauhaa ympärilleen, jotta hän voisi kehittyä taitavaksi median käyttäjäksi. Arkipäivän kasvatusta ei voida korvata teemapäivillä tai sysätä media-asiantuntijoiden huoleksi. Mediakasvatus koskettaakin kaikkia kasvattajia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 2.)

Lapset oppivat uudet teknologiset laitteet sisältöineen nopeasti. Vanhemmat ja ammattikasvattajat saattavat kuitenkin kokea hämmennystä uusien teknologisten

välineiden ja ilmiöiden keskellä. Lapsuus median ja mediatuotteiden keskellä ei ole uusi asia, mutta teknologian ja mediatuotteiden määrä on uutta. Kasvattajasta media saattaa tuntua uhkaavalta. Mediakasvatusta arastellaan kuitenkin usein turhaan ja sen kuvitellaan vaativan teknistä tietämystä tai monimutkaisia laitteita. Jokainen voi kuitenkin toimia mediakasvattajana, sillä mediakasvatuksen kysymykset ovat pohjimmiltaan kasvatuksellisia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 1–2.) Mediakasvatus onkin muun kasvatuksen kaltaista: asetetaan rajoja ja tarjotaan tarvittavaa tukea (Kylmänen 2010, 9).

Vuoden 2013 mediabarometrissa on tutkittu vanhempien osallisuutta lastensa mediankäytössä. Johtopäätöksissä todetaan, että vanhemmat tuntevat lasten käyttämät kuvaohjelmat hyvin, kun taas digitaaliset pelit ja internetsisällöt tunnetaan huonommin. Verrattuna lasten kiinnostukseen digitaalisia pelejä kohtaan, on huolestuttavaa, että vanhempien pelejä koskeva kiinnostus hiipuu lapsen ollessa 5–6-vuotias. Olisi tärkeää, että vanhemmat osoittaisivat kiinnostusta ja tutustuisivat myös digitaalisiin peleihin. Ilman pelien tuntemusta pelaamista ei voida tehokkaasti valvoa. (Suoninen 2014, 73.) Kasvattajan moraalisena velvollisuutena onkin mediakasvatukseen osallistumisen lisäksi tutustua lasten mediaympäristöihin (Kylmänen 2010, 25).

Turvallista median käyttöä ohjaavat osaltaan lait ja asetukset. Esimerkiksi elokuville ja peleille on asetettu ikäraajat, joiden tarkoituksena on suojata lapsia mahdollisilta haittavaikutuksilta. (Pentikäinen ym. 2007b, 102.) Kasvattajien velvollisuutena on noudattaa pelien ja elokuvien ikärajasuosituksia (Stakes & Opetusministeriö 2008, 17). Toisaalta lastenohjelmat ovat muuttuneet ja voivat sisältää väkivaltaa, kauhua ja jopa erotiikkaa (Korhonen 2010, 15). Ikärajamerkinnät ja sisältösymbolit eivät takaa, ettei ohjelma sisältäisi esimerkiksi väkivaltaa. Siksi on tärkeää, että aikuinen tietää, mitä lapsen käyttämä media sisältää ja miten lapsi reagoi siihen. Aikuisen on varmistettava, että mediasisällöt ja niiden aiheuttamat tunne-elämykset ovat lapsen kehitystasolle sopivia. (Salokoski 2007, 76, 82.)

Kasvattajan onkin hyvä tiedostaa median tarjoamat mahdollisuudet, mutta myös asiat, joilta lasta tulee suojella (Stakes & Opetusministeriö 2008, 6). Medioista

voidaan nauttia, mutta on tärkeää luoda sopivia sääntöjä ja sopimuksia (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006a, 2). Mediakasvatuksessa rajoja asetetaan niin mediasisältöjen kuin median parissa vietetyn ajan suhteen (Salokoski 2007, 84). Rajojen vetäminen ja niiden perusteleva auttavat lasta säätelemään mediankäyttöä myöhemmin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 2). Rajat tuovat myös turvallisuuden tunnetta (Salokoski 2007, 84).

Varhaiskasvatuksessa keskitytään mediataitojen opetteluun. Kotona kasvattajien tehtävänä on taas tuntea lapsen arkista mediankäyttöä, ohjata sitä ja osallistua. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28.) Pelkät kiellot eivät riitä. Lapsi tarvitsee aikuista jakamaan mediamaailmaa kanssaan. Sankarihahmot ovat lapselle tärkeitä, joten esimerkiksi niiden jakaminen vanhemman kanssa voi olla lapselle arvokasta. (Salokoski 2007, 82, 84.) Mediakasvatusta voikin tapahtua arjen tilanteiden lomassa. Mediasisältöjen kuunteleminen tai katsominen yhdessä ei kuitenkaan ole vielä mediakasvatusta. Oleellista on myös purkaa ajatuksia ja tunteita, joita sisältö on lapsessa herättänyt. (Salokoski 2007, 85.) Aikuisen tehtävänä on auttaa lasta suodattamaan ja tulkitsemaan mediaa sekä opettaa kriittisyyttä. Lapsella on oltava mahdollisuus keskustella yhdessä aikuisen kanssa median sisällöistä. (Salokoski 2007, 84.)

Lähtökohta turvalliselle median käytölle onkin aikuisen kiinnostus. Sitä enemmän lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa ja kokemusten jakamista, mitä pienempi hän on. (Pentikäinen ym. 2007b, 102.) Jos lapsi on yksin medioiden parissa, hänellä ei ole mahdollisuutta käsitellä median herättämiä tunteita ja kysymyksiä. Tällöin myöskään aikuisella ei ole mahdollisuutta suodattaa median vaikutuksia. (Salokoski 2007, 82.) Lapsella ei ole aikuisen psykologisia valmiuksia eikä arviointikykyä käsitellä vaikeita asioita, joita mediassa voi kohdata. Pelkkä tekninen näppäryys ei riitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010, 1–2.) Lapsen jäädessä yksin media muokkaa hänen käsityksiään ja asenteitaan voimakkaammin kuin silloin, jos aikuinen olisi lapsen tukena (Salokoski 2007, 82). Lapsi tarvitsee aikuisen apua pohtiessaan ja havainnoidessaan mediaympäristöä ja sen tarjoamia tarinoita (Kylmänen 2010, 9). Aikuisen olisi myös otettava vastaan ja tulkittava lapsen kielteisetkin tunteet, joita media voi herättää. Tunteen voi nimetä lapselle ääneen ja kysyä, mikä hänet sai esimerkiksi vihaiseksi. (Salokoski 2007, 84.)

Lisäksi kasvattajan tehtävänä on suunnata lapsen kiinnostusta ja ohjata lasta mediaympäristön tiedostamisessa sekä median käyttämisessä itseilmaisun välineenä (Kylmänen 2010, 9, 25). Kun lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi sekä saa käsitellä median sisältöjä ja niiden herättämiä tunteita, lapsen ymmärrys järkevästä mediankäytöstä kasvaa. Medialukutaidon perusta on faktan ja fiktion erottaminen, minkä kehittämisessä aikuisen ohjaus on myös keskeistä. (Salokoski 2007, 84.)

Aikuisten tulisi toimia hyvänä esimerkkinä medioiden parissa (Kylmänen 2010, 9). Vanhemmat ovat itse käyttäytymismalleja ja esimerkin antajia lapsilleen. Aikuisten kannattaa pohtia omaa mediatietoisuuttaan ja perehtyä lastensa mediatodellisuuteen. Pohdinta auttaa vanhempia toimimaan tietoisemmin lapsen mediakasvattajina. Kodista opittu aktiivinen, kyseenalaistava ja valikoiva malli suojelee lasta median haittavaikutuksilta. Samalla se ohjaa lasta myönteiseen, tiedostavaan ja aktiiviseen median käyttöön. (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006a, 2.) Yksinkertaisimmillaan mediakasvatus on sääntöjen ja rajojen asettamista, mediavälineiden käyttöä ja keskusteluja median sisällöistä sekä muista siihen liittyvistä ilmiöistä. Mediakasvatus on myös yhdessä oppimista. (Korhonen 2010, 22.)

4 Päiväkodin ja kotien välinen yhteistyö

4.1 Varhaiskasvatus

Kasvatus, opetus ja hoito muodostavat yhdessä tavoitteellisen ja suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen, jossa painottuu pedagogiikka (OAJ 2017). Varhaiskasvatusta toteutetaan pienten lasten elämänpiirissä. Sen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Keskeistä on lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen. Ihmisenä kasvamisen kolme kasvatuspäämäärää ohjaavat toimintaa tasapuolisesti. Nämä kolme päämäärää

ovat henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymistapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden lisääntyminen asteittain. (Heikkilä, Ihalainen & Välimäki 2005,11–15.)

Lapsen hyvinvointia pyritään edistämään huolehtimalla lapsen perustarpeista sekä vaalimalla terveyttä ja toimintakykyä. Hyvinvoinnin edistämisessä keskeistä on myös se, että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Lapselle osoitetaan arvostusta ja hyväksyntää. Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi, saa vahvistusta itsetunnolle ja oppii sosiaalisia taitoja. Toista huomioivien käyttäytymismuotojen oppiminen tarkoittaa muun muassa sitä, että lapsi oppii ottamaan toiset huomioon ja välittämään muista. Lapsen ihmissuhteita vanhempiin, kavereihin ja kasvatajiin tuetaan. Itsenäisyyden lisääntyminen asteittain tarkoittaa, että lapsi kehityksensä mukaisesti kykenee huolehtimaan itsestään. Lapsen omaehtoisella leikillä on toiminnassa myös keskeinen merkitys. (Heikkilä ym. 2005, 11–15.) Lisäksi tavoitteena on toimia yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa sekä tukea huoltajaa kasvatustyössä (OAJ 2017).

Varhaiskasvatus edistää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista ja elinikäistä oppimista (OAJ 2017). Valtakunnallisten linjausten mukaista varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, kuten päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Yhteiskunta järjestää ja valvoo varhaiskasvatusta. (Heikkilä ym. 2005, 11.)

4.2 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan kasvatusyhteistyötä, jossa tasavertaisina osapuolina toimivat päiväkodin henkilökunta ja lasten vanhemmat. He sitoutuvat tietoisesti toimimaan lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi yhdessä. Kasvatuskumppanuuden keskeisiä arvoja ovat tasavertaisuus, luottamus ja toisen kunnioittaminen. Toimintaa varhaiskasvatuksessa ohjaavat lapsen edut ja oikeudet. Myös kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista. (Heikkilä ym. 2005, 31.) Tavoitteena on, että lapsi nähdään, kuullaan, häntä ymmärretään ja tuetaan kokonaisvaltaisesti (Mediakasvatuskeskus

Metka ry 2012, 9). Tavoitteena on myös tunnistaa mahdollisimman varhain lapsella mahdollisesti ilmenevät tuen tarpeet jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella. Yhteistyössä vanhempien kanssa luodaan lapsen tukemiseksi yhteinen toimintastrategia. (Heikkilä ym. 2005, 32.)

Ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu ovat lapsen vanhemmilla. Varhaiskasvattajilla on puolestaan koulutuksen kautta saatu tieto ja osaaminen. He ovat vastuussa edellytysten luomisesta kasvatuskumppanuudelle ja tasavertaiselle yhteistyölle. Varhaiskasvattajat ovat vastuussa myös siitä, että kasvatuskumppanuus sisällytetään perhekohtaisesti luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta. (Heikkilä ym. 2005, 31.) Myös kodin kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen on varhaiskasvatuksen järjestäjien vastuulla (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 9). Kasvatuskumppanuudessa varhaiskasvatuksen kasvattajien ja vanhempien osittain erilaiset tiedot ja taidot lapsen kanssa toimimisesta yhdistyvät. Nämä tiedot yhdessä luovat parhaimmat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 9; Heikkilä ym. 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus onkin henkilöstön ja vanhempien yhteiseen kasvatustehtävään asennoitumisen lisäksi konkreettista toimintaa (Heikkilä ym. 2005, 31). Kasvatuskumppanuus toteutuu muun muassa henkilöstön ja vanhempien päivittäisissä kohtaamisissa, vanhempainilloissa sekä lapsikohtaisissa keskusteluissa (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 9). Arvoista, vastuista ja näkemyksistä kasvatuskumppanuuteen tulee keskustella vanhempien kanssa, mutta lisäksi niitä on hyvä pohtia kasvattajayhteisön kanssa. Yhtenä tavoitteena kasvatuskumppanuudessa on vahvistaa myös vanhempien keskinäisen yhteistyön tapoja. Vanhemmille järjestetäänkin keskusteluja paitsi oman lapsen osalta, myös yhdessä muiden vanhempien ja koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. (Heikkilä ym. 2005, 31.)

4.3 Mediakasvatuskumppanuus

Ammattikasvattajilla voi olla huoli siitä, ettei kodeissa kiinnitetä riittävästi huomiota lasten mediankäyttöön tai aikuisten mediankäyttöön lasten ollessa läsnä.

Kasvattajat eivät voi eivätkä halua olla vahtimassa mediankäyttöä lasten kodeissa. (Pääjärvi & Sommers-Piironen 2013, 12.) Mediakasvatus on kuitenkin yhteinen tehtävä kasvattajille ja perheille (Stakes & Opetusministeriö 2008, 6). Suonisen (2007, 74) mukaan perheiden merkitys mediakasvatukselle on keskeinen, mutta vanhemmat tarvitsisivat enemmän tukea sen toteuttamiseen. Kasvatuskumppanuus korostuukin pienten lasten mediakasvatuksessa (Pentikäinen ym. 2007b, 101–102).

Mediankäytöstä puhuminen voi tuntua perheen yksityiselämään puuttumiselta. Jos lapsen hyvinvoinnista ollaan huolissaan, on ammattilaisella kuitenkin velvollisuus ottaa asia puheeksi. Kun mediakasvatuksesta totutaan puhumaan positiiviseen sävyyn, on myös ikäviä asioita helpompi nostaa esille. Toisaalta mediakasvatuskumppanuudessa ei ole kyse valistamisesta. Huoltajilla on mediakasvatukseen paljon annettavaa, kuten tietoa ja näkemystä omaa lastaan koskien sekä mahdollisesti ammattikasvattajien tueksi käyttökelpoista osaamista. (Pääjärvi & Sommers-Piironen 2013, 12–13.) Kasvattajien ja vanhempien tulee yhdessä keskustella mediankäytöstä sekä jakaa ajatuksia ja tietoa siitä, miten voitaisiin parhaiten toteuttaa lasten mediakasvatusta (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28). Varhaiskasvatuksessa on mahdollisuus esimerkiksi kasvatustilaisuuksiin, sillä tavallisesti lasten huoltajat tavataan viitenä päivänä viikossa (Pääjärvi & Sommers-Piironen 2013, 12).

Varhaiskasvattajan tehtävänä onkin keskustella mediaan liittyvistä asioista niin vanhempien kuin lasten kanssa. Kasvattajien tehtävänä on tarjota perheille ajankohtaista tietoa mediavanhemmudesta ja mediakasvatuksesta sekä nostaa mediakasvatus aiheeksi myös varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen liittyvissä keskusteluissa. Lisäksi tulisi tarjota yhteisö, jossa voidaan yhdessä pohtia lasten mediankäyttötottumuksia ja yhteisesti sopivia toimintatapoja. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28.) Päiväkodit voivat esimerkiksi jakaa lapsen ikä- ja kehitystasoon sopivaa mediankäyttöön ja mediakasvatukseen liittyvää materiaalia. Mediankäytölle voidaan luoda myös yhteisiä sääntöjä, jotka helpottavat vanhempia ja vähentävät tehoa lauseelta ”Kun kaikki muutkin saavat”. (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 9–10.) Parhaimmillaan mediakasvatuskumppanuutta toteutetaan saumattomassa yhteistyössä (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28).

Mediakasvatus tuokin kasvatuskumppanuuteen niin haasteita kuin mahdollisuuksia (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28). Media voi tarjota yhteisiä myönteisiä kokemuksia. Toisaalta media voi toimia myös kasvatuskumppanuuden välihenä. (Pentikäinen ym. 2007b, 102.) Päivittäiset kohtaamiset eivät ehkä riitä kaiken tarpeellisen tiedon välittämiseen. Mediaa hyödyntämällä, kuten tekstiviestien, sähköpostien, blogien ja verkkosivujen välityksellä, voidaan lisätä ja helpottaa tiedottamista ja yhteydenpitoa päiväkodin ja kotien välillä. Media voi tehostaa tiedon ja osaamisen jakamista sekä edistää perheiden tutustumista toisiinsa. Esimerkiksi kuvien, videoiden ja äänien avulla voidaan tehdä myös lapsen ajattelua ja toimintaa näkyväksi. (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 9.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita

Opinnäytetyöprosessin alussa aihetta pohtiessani sekä suunnitelmaa kirjoittaessani tutustuin mahdollisimman laajasti aikaisemmin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Huomasin nopeasti, että mediakasvatuskumppanuus oli tutkimusten aiheena lähes tuntematon. Saadakseni laajempaa tietoperustaa ja näkökulmaa aiheeseeni, perehdyinkin myös mediakasvatusta ja kasvatuskumppanuutta käsitteleviin tutkimuksiin. Näitä aiheita käsitteleviä töitä löytyi huomattavasti enemmän. Huomasin kuitenkin, että esimerkiksi vuonna 2016 julkaistuja opinnäytetöitä kasvatuskumppanuudesta löytyi paljon enemmän kuin opinnäytetöitä mediakasvatuksesta. Vaikka mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa käsitteleviä tutkimuksia oli melko niukasti, mediakasvatukseen liittyvien opinnäytetöiden määrä oli silti viime vuosina lisääntynyt. Luultavasti tämä kuvastaa myös useissa opinnäytetöissä esiin tuotua huomiota siitä, että mediakasvatus on varhaiskasvatuksen kentällä vielä melko tuore ja uusi aihe.

Yksi ensimmäisistä tutkimistani julkaisuista, jotka osoittivat mediakasvatuksen tärkeyttä, oli Lasten mediabarometri 2013 -julkaisu. Tutkimuksessa on selvitetty

postikyselyllä 0–8-vuotiaiden lasten mediankäyttöä, kuten saatavilla olevia mediavälineitä ja etenkin niiden sisältöjä, mediankäytön määrää ja siihen liittyviä muita käytäntöjä. Tulosten mukaan useimmilla lapsilla esimerkiksi säännöllisempi ohjelmien katselu alkoi jo 1-vuotiaana, medioiden käyttö lisääntyi ja säännöllistyi 3–4-vuotiaana ja edelleen internetin ja digitaalisten pelien käyttö lisääntyi 5–6-vuotiaana. Saatuja tuloksia on verrattu myös vuoden 2010 tuloksiin. Vertailussa todetaan, että internetpalvelujen käyttö sekä digitaaliset pelit ovat yleistyneet ja niiden käyttäminen aloitetaan entistä nuorempana. Kokonaisuudessaan tulokset osoittavat, että erilaiset mediat ja niiden sisällöt ovat tärkeässä roolissa jo pienenkin lapsen elämässä. Julkaisussa myös korostetaan perheen merkitystä sekä vanhempien tarvetta tukeen ja ohjaukseen mediakasvatukseen liittyvissä asioissa. (Suoninen 2014, 6, 9–10, 12, 57–60, 63, 74.) Lasten mediabarometrin tulokset vahvistivat käsitystäni mediakasvatuskumppanuuden ajankohtaisuudesta ja tärkeydestä.

Tutustuin mediakasvatuskumppanuutta käsittelevään Keräsen opinnäytetyöhön ”Tullaanko sitten ajatelleeksi, ettei Salkkarit ole lapsille suositeltavaa katsottavaa?” Mediakasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa. Tämä opinnäytetyö oli ainut löytämäni mediakasvatuskumppanuutta käsittelevä opinnäytetyö tai pro gradu -tutkielma. Keräsen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kotien ja päiväkodin mediakasvatusta, kasvatuskumppanuutta sekä kotien mediarutiineja. Selvitys toteutettiin haastattelemalla kahdessa päiväkodissa lastentarhanopettajaa, vanhempaa ja parihaastatteluna kahta lasta. Haastatteluja toteutettiin yhteensä kuusi. Vastauksista nousi esille muun muassa ajan puute mediakasvatukseen. Toisaalta vanhempien ja muiden kasvattajien valveutuneisuus median haittavaikutuksista sai heidät rajoittamaan mediankäyttöä tiukemmin. Huolestuttavaa oli kuitenkin keskustelun puute mediasisällöistä. Keränen pohtii myös sitä, että vanhempien mediakasvatusta tulisi tukea ja että mediakasvatuskumppanuutta voitaisiin toteuttaa monin eri tavoin. (Keränen 2010, 3–4, 40–41, 43, 45.)

Mediakasvatuksesta on toteutettu hankkeita. Yksi näistä on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama Mainiot mediaperheet -hanke. Sen ovat vuonna 2012 toteuttaneet yhteistyössä Mediakasvatuskeskus Metka, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Suomen Vanhempainliitto. Hankkeen tavoitteena oli lisätä vanhempien

ja varhaiskasvattajien mediavalmiuksia sekä auttaa löytämään ja hyödyntämään aineistoja, jotka on laadittu mediakasvatuksen tueksi. Lisäksi tavoitteena on ollut vahvistaa lasten mediataitoja. Hanke on kasvattajien ja lasten mediakasvatustaitojen tukemisen ohella tuottanut materiaalikokonaisuuden Mainiot mediaperheet – opas lasten ja vanhempien mediahetkiin. Opas ohjeistaa Mainiot mediaperheet -tilaisuuden järjestämisessä ja antaa taustatietoa aiheesta. (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2016.) Materiaali tarjoaa siis toimintamallin lasten ja vanhempien yhteiselle tutustumiselle mediamaailmaan. Opas antoi myös ideoita ja vinkkejä omaan opinnäytetyöhöni.

Sanna Rinne on tehnyt vuonna 2012 viestintätieteiden pro gradu -tutkielman nimeltä ”Sehän on osa kansalaistaitoja” Lasten medialukutaidot vanhempien käsityksissä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien käsityksiä medialukutaidosta ja sen tärkeydestä lasten kasvatuksessa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, johon osallistui 63 alakouluikäisen lapsen vanhempaa. Pro gradun tulokset osoittivat, että vanhemmat pitävät mediakasvatusta tärkeänä ja kokevat olevansa mediakasvattajia lapsilleen. Medialukutaitoa pidettiin yhtenä perustaidoista. Vastauksissa painotettiin myös kasvattajien yhteistyötä ja yhteisvastuuta mediakasvatuksessa. (Rinne 2012, 3.) Vaikka pro gradu -tutkielman kohderyhmänä olivat alakouluikäiset lapset, se antoi mielestäni hyvän katsauksen vanhempien näkemyksistä. Tutkimuksen perusteella vanhemmat tiedostavat mediakasvatuksen tärkeyden ja ovat kiinnostuneita yhteistyöstä. Huomionarvoista kuitenkin on, ovatko vanhemmat tietoisia mediakasvatuksen tarpeesta ja tärkeydestä jo lapsen ollessa alle kouluikäinen. Tulini entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että on tärkeää jakaa tietoa mediakasvatukseen liittyvistä asioista jo lapsen ollessa pieni.

5.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea vanhempien roolia lastensa mediakasvattajina kasvatuskumppanuuden keinoin. Tukeminen tässä opinnäytetyössä tarkoittaa etenkin medioihin ja mediakasvatukseen liittyvää tiedon ja ideoiden jakamista, kokemuksellista oppimista sekä sitä kautta tapahtuvaa näkökulmien laajenemista. Varhaiskasvattajien tehtävä onkin tarjota perheille ajankohtaista tietoa

mediakasvatuksesta sekä yhteisö, jossa lasten mediankäyttöä voidaan yhdessä pohtia (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28).

Tavoitteet saavuttaakseni järjestin mediakasvatusillan eli toiminnallisen tapahtuman vanhemmille ja lapsille. Tapahtuman järjestäminen oli väylä mediakasvatuskumppanuudelle. Mediakasvatusillan tarkoituksena oli jakaa tietoa, mutta myös herättää vanhempien ajatuksia mediakasvatuksesta ja tarjota heille toimintamalleja mediakasvatuksen toteuttamiseen kotona. Mediakasvatusilta koostui tehtävärasteista, joita vanhemmat yhdessä lapsensa kanssa kiersivät ja suorittivat.

Tehtävien tarkoituksena oli saada vanhemmat ja lapset yhdessä tutustumaan mediamaailmoihin ja niiden piirteisiin. Tavoitteena oli näin myös herättää vanhempien kiinnostusta lapsensa kohtaamiin mediamaailmoihin sekä innostaa vanhempia käyttämään medioita yhdessä lapsen kanssa. Tämä on perusteltua, sillä lapsi tarvitsee aikuisen kiinnostusta, läsnäoloa ja ohjausta mediankäytössä. Lasten mediakasvatuksessa vanhemmillä on suuri merkitys. (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006a, 2.) Jokaisen rastin tarkoitus oli myös kehittää lasten mediataitoja.

Mediakasvatusillan lopuksi jaoin vanhemmille kotiin vietäväksi neljä vinkkilappua. Niistä jokainen sisälsi hyödyllisen linkin internettiin sekä muutaman mediakasvatusharjoituksen yhdessä lapsen kanssa toteutettavaksi. Tarkoituksena oli, että vanhemmat saisivat vinkeistä lisää tukea ja ideoita mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Lisäksi opinnäytetyön keskeinen tavoite oli vahvistaa päiväkotien ja kotien välistä mediakasvatuskumppanuutta. Tällä tarkoitan etenkin vanhempien ja varhaiskasvattajien välisen vuoropuhelun vahvistamista mediakasvatukseen liittyvissä asioissa. Mediakasvatukseen liittyvän tiedon jakaminen puolin ja toisin on tärkeää. Vanhempien ja kasvattajien tulisi yhdessä keskustella mediankäytöstä ja jakaa sitä koskevia ajatuksia sekä tietoa (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28). Tarkoituksena oli myös kannustaa varhaiskasvattajia vastaavien tapahtumien järjestämiseen jatkossa. Vanhemmat tarvitsevat tukea ja opastusta toteuttamaansa me-

diakasvatukseen (Suoninen 2014, 74). Mediakasvatusillan järjestäminen on yksi mahdollisuus mediakasvatuskumppanuuden syventämiseen ja tuen tarjoamiseen.

5.3 Toimeksiantaja ja kohderyhmä

Laukaalainen päiväkoti lähti mukaan opinnäytetyöhön kesällä 2016. Päiväkodissa toimii kolme ryhmää, jotka on jaettu iän mukaan. Yksi ryhmistä on esikouluryhmä ja toinen pienimpien lasten ryhmä 2–4-vuotiaille. (Laukaan kunta 2017.) Opinnäytetyöni toteutin päiväkodin 4–5-vuotiaiden lasten ryhmässä.

Laukaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen toiminnan lähtökohdina ovat turvallisuus, luottamus, avoimuus, oikeudenmukaisuus ja positiivisuus. Arvot näkyvät muun muassa siten, että lapsen on hyvä olla, hänen osaamiseensa luotetaan, vanhempia kuunnellaan, toimintaa muokataan lapsen tarpeiden mukaan ja ilmapiiri on hyväksyvä. (Laukaan varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 5–6.) Kohderyhmässäni pidetäänkin tärkeänä, että lapset tuntisivat olonsa turvalliseksi ja olisivat iloisia. Lapsia ohjataan myös omatoimisuuteen, hyvien tapojen oppimiseen ja erilaisuuden hyväksymiseen. Toiminnassa pyritään kokemaan yhdessä elämyksiä, jotka kiehtovat mielikuvitusta. (Laukaan kunta 2017.)

Opinnäytetyöni kohderyhmään kuului ryhmän 17 lasta sekä heidän vanhempansa. Ryhmän lasten vanhemmista kahdeksan osoitti kiinnostusta opinnäytetyötäni kohtaan. Kohderyhmääni kuuluivat myös ryhmässä työskentelevät kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi päivähoitaja. Opinnäytetyön toteutukseen eli mediakasvatusiltaan osallistui lopulta kuusi lasta ja kuusi vanhempaa sekä kaksi ryhmän varhaiskasvattajista.

6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Valitsin opinnäytetyöni toteutustavaksi toiminnallisen opinnäytetyön, sillä se palveli mielestäni opinnäytetyön tavoitteita. Ajattelin, että konkreettinen toimiminen auttaisi parhaiten tukemaan vanhempia. Halusin myös päästä haastamaan itseäni vielä käytännössä ja toimimaan lasten, vanhempien sekä varhaiskasvattajien kanssa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena voi olla esimerkiksi toiminnan ohjeistaminen tai toiminnan järjestäminen ammatillisella kentällä. Se voi olla toteutukseltaan esimerkiksi jonkinlainen opas tai tapahtuma. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Opinnäytetyöni tuotoksena eli käytännön toteutuksena syntyi toiminnallinen mediakasvatusilta vanhemmille ja lapsille. Lisäksi tuotin lyhyen materiaalipaketin vastaavan mediakasvatusillan järjestämiseen. Toteutus yksinään ei kuitenkaan riitä opinnäytetyöksi, vaan lisäksi oleellista on tietoperustan ja teoreettisen viitekehyksen muodostaminen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja raportointi. (Vilka ym. 2003, 9, 30.) Käytännön toteutuksen lisäksi oleellinen osa opinnäytetyötäni onkin tämä raportti.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on joidenkin ihmisten osallistuminen suunniteltuun tapahtumaan, joten opinnäytetyön toteutus suunnataan aina jollekin ryhmälle. Opinnäytetyössä onkin oleellista ottaa huomioon kohderyhmä ja sen rajaus. (Vilka ym. 2003, 38.) Omassa opinnäytetyössäni tapahtuman sisältöön vaikuttivat muun muassa osallistuvien lasten ikä sekä se, osallistuivatko tapahtumaan lapset, vanhemmat vai kummatkin. Toisaalta oleellisia olivat myös osallistujien tarpeet ja toiveet tapahtuman sisällön suhteen. Kohderyhmä määrittääkin tapahtuman sisältöä.

Tutkimuksellisiin opinnäytetöihin verrattuna tutkimuskäytäntöjä käytetään toiminnallisissa opinnäytetöissä väljemmin. Tutkimus on lähinnä selvityksen tekemistä. Selvitys kuuluu toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapaan. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi keinoja, joilla tapahtuman sisältö hankitaan. Selvitystä käytetäänkin

ennen kaikkea apuna tiedonhankinnassa. Lisäksi saadun tiedon laatu toiminnallisessa opinnäytetyössä pyritään varmistamaan käyttämällä perustasolla valmiita tutkimuskäytäntöjä, kuten laadullisia menetelmiä. (Vilka ym. 2003, 40, 56–57.) Käyttämiäni menetelmiä avaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

6.2 Osallistamisen ja tiedon tuotannon menetelmät

Pidin tärkeänä vanhempien osallistamista tapahtuman eli mediakasvatusillan suunnitteluun, jotta pystyin ymmärtämään heidän tarpeitaan ja valmistelemaan tapahtuman niihin nojautuen. Opinnäytetyön toteutus oli osaltaan mediakasvatuskumppanuutta ja yhtenä tavoitteena oli tukea sitä entisestään. Mielestäni vanhempien osallistaminen olikin itsestänselvyys. Onhan lapsen ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu myös aina lapsen vanhemmilla (Heikkilä ym. 2005, 31). Apuna käytin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Laadullisen menetelmät ovat käytökelpoisia silloin, kun halutaan toteuttaa idea kohderyhmän ajatuksiin nojautuen. Ne myös auttavat ilmiön kokonaisvaltaisessa ymmärtämisessä. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään lomake- tai teemahaastatteluinä yksilöiltä tai ryhmiltä. Aineisto voidaan kerätä postitse, puhelimitse tai paikan päällä. Aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida. Se on kuitenkin hyvä tehdä, jos selvityksellä halutaan perustella sisällöllisiä valintoja. Aineiston analysoimiseen riittää tyypittely tai teemoittelu. (Vilka ym. 2003, 57, 63–64.)

Vanhempia osallistin opinnäytetyön toteutuksen suunnitteluun ensin lyhyellä kyselyllä (liite 3) ja myöhemmin haastattelulomakkeella (liite 4). Vanhemmat saivat täyttää lomakkeet itsenäisesti ja palauttaa ne päiväkodille. Haastattelulomake ei vaatinut aikataulujen yhteensovittamista ja oli siksi tähän tilanteeseen sopiva. Haastattelulomakkeessa kysytään samassa muodossa ja järjestyksessä samat kysymykset kaikilta tutkittavilta (Vilka ym. 2003, 63). Lomakkeella voi olla sekä avoimia että valmiit vastausvaihtoehdot sisältäviä eli strukturoituja kysymyksiä. Tällöin kyseessä on puolistrukturoitu haastattelu. (Tilastokeskus 2016a.) Opinnäytetyöni haastattelulomake oli puolistrukturoitu.

Varhaiskasvattajien ja lasten osallistaminen tapahtui sekä keskustelemalla heidän kanssaan päiväkodilla että haastattelemalla heidät teemahaastattelua soveltaen. Teemahaastattelu ei ole tavallista keskustelua, vaan keskustelua, jolle on etukäteen päätetty tarkoitus. Haastattelussa on tärkeää, että haastattelija pystyy pitämään haastattelun rakenteen kuitenkin hallinnassaan. Haastattelutilanteessa haastattelija nostaa esiin teemoja, jotka ovat ennalta määriteltyjä. Ellei tutkimusongelma toisin vaadi, kysymysten esittämisjärjestys on vapaa. (Tilastokeskus 2016b.) Samoista teemoista ei myöskään välttämättä kaikkien haastateltavien kanssa puhuta samassa laajuudessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Lasten haastattelukysymyksiä laatiessa ja lapsia haastatellessa on pyrittävä käyttämään yksinkertaisia ilmaisuja ja konkreettisia kysymyksiä. Myös lasten johdattelua on vältettävä. (Ruoppila 1999, 199.) Lisäksi lapset tarvitsevat ajattelulle havainnollistavaa tukea (Langsted 1994, Tauriainen 2000, 148 mukaan). Siksi lasten haastattelun tukena suositellaankin kuvakorttien käyttöä (Dovenborg & Pramling 1985, Tauriainen 2000, 148 mukaan). Lapsia haastatellessani pyrin siis pitämään kysymykset yksinkertaisina ja käytin apuna mediavälineiden kuvia (liite 5).

Medioita käyttäessään lapsi tarvitsee aikuisen läsnäoloa ja mahdollisuutta jakaa kokemuksia. Tarve korostuu sitä enemmän, mitä pienempi lapsi on. (Pentikäinen ym. 2007b, 102.) Vanhempien kiinnostus lasten mediankäyttöä kohtaan on tärkeää, jotta aikuinen voi olla riittävästi läsnä. Tarkoituksena oli muun muassa lisätä vanhempien kiinnostusta ja innostaa heitä mediankäyttöön lastensa rinnalla. Siksi pidin tärkeänä tarjota heille käytännön kokemuksia medioihin tutustumisesta ja mediakasvatuksesta lapsen rinnalla. Tästä syystä päädyin siihen, että mediakasvatusillan rastiin tehtävät tehtiin vanhempi-lapsi-pareina.

Mediataitoihin kuuluvat niin vastaanottamisen kuin tuottamisen taidot. Kun mediakasvatusta tarkastelee taidekasvatuksellisesta näkökulmasta, tuottamisen taito liittyy omaan ilmaisemiseen median avulla. Tavoitteena onkin, että mediakasvatus tukee lapsen ilmaisuvoimaa. (Kylmänen 2010, 25.) Koska lapsen ilmai-

sun tukeminen on osa mediakasvatusta, ajattelin sen myös soveltuvan hyvin mediakasvatusillan rastitehtävien toteutukseen. Oman ilmaisun kautta mahdollistuu myös vuorovaikutus oman itsensä ja muiden kanssa. Samalla lisääntyvät yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteisöllisyys. (Airaksinen, Ala-Vannesuoma, Karkkulainen, Kastu & Pirhonen 2015, 11.) Mediakasvatus ja ilmaisukasvatus yhdessä kasvattavatkin lasta sosiaalisuuteen ja yhteistyöhön. Yhteistoiminnassa lapsi rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. (Kylmänen 2010, 25.) Samalla taidot omaan ilmaisuun monipuolistuvat ja mahdollisuudet tulla niin kuuluksi kuin ymmärretyksi lisääntyvät (Airaksinen ym. 2015, 11). Ajattelin siis toiminnan, jossa lapsi pääsee ilmaisemaan itseään, auttavan lasta jakamaan ja vanhempaa ymmärtämään lapsen kokemusmaailmaa paremmin. Oma tavoitteenani oli myös osoittaa, että medioita voi käsitellä monella tapaa ilman mediavälineitäkin. Valitsin mediakasvatusillan rastien toteutustavoiksi toiminnallisia ja luovia menetelmiä, sillä ajattelin niiden palvelevan päämääriä parhaiten.

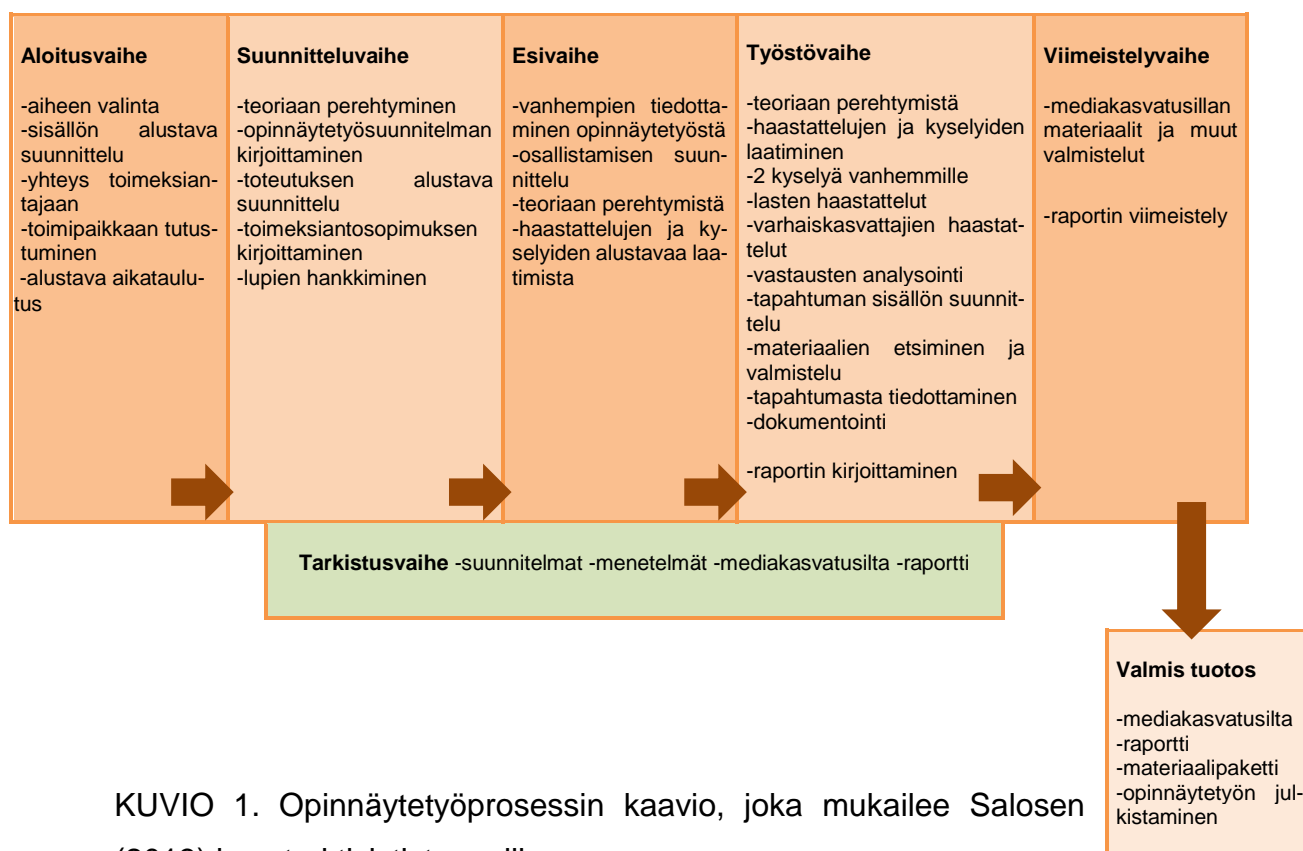
Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena on aktivoida niin yksilön kuin ryhmänkin oppimista ja toimintaa. Siihen pyritään tekemiseen ja toimintaan liittyvien harjoitusten avulla. (Jaakkola, Kataja & Liukkonen 2011, 30.) Muun muassa ohjattu leikki, erilaiset kortit ja sadutus ovat esimerkkejä lasten kanssa käytettävistä toiminnallisista menetelmistä. Myös erilaiset luovat aiheet ovat osa toiminnallisia työtapoja. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2011, 158–159.) Luovan toiminnan avulla syntyy aina jotakin uutta. Luovat teot eivät ole sidoksissa tämänhetkiseen tilanteeseen. Niiden kautta voidaan tulkita mennyttä, luoda tulevaisuutta tai työstää muita asioita, jotka ovat todellisuuden ulottumattomissa. Luovan toiminnan kautta ihminen voi ilmaista itseään muille sekä tutkia niin itseään kuin ympäristöään. (Airaksinen ym. 2015, 10.) Toiminnassa voidaan käyttää esimerkiksi musiikkia, valokuvia, kuvataidetta, kirjallisuutta tai teatteria. Asiakas voi itse osallistua esimerkiksi valokuvausprosessiin tai toiminnassa voidaan käyttää valmista materiaalia. (Mäkinen ym. 2011, 158.)

Kohderyhmää voi hyödyntää myös toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa. Esimerkiksi tapahtuman onnistumisesta voi pyytää kohderyhmältä palautetta. (Vilkkä ym. 2003, 40.) Omassa opinnäytetyössäni pyysin kohderyhmältä palautetta tapahtuman toteutuksesta palautelomakkeella (liite 6).

Kehittämisen menetelmät voidaan jakaa tiedon tuotannon, osallistamisen ja prosessin hallinnan menetelmiin (Rantanen & Toikko 2009, 71). Palautekyselyt, lasten ja varhaiskasvattajien haastattelut sekä vanhemmille suunnatut kyselyt toimivat niin osallistamisen kuin tiedon tuotannon menetelminä. Myös toiminnallisten ja luovien menetelmien käyttäminen mediakasvatusillassa olivat osa osallistamisen menetelmiä. Lisäksi tiedon tuotannon menetelmänä käytin tiedon ja menetelmien etsimistä aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta ja oppaista.

6.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöni prosessin hallinnan menetelmä mukailee Salosen (2012, 27–28) esittämää konstruktivistista mallia. Sen mukaan prosessin vaiheita ovat aloitusvaihe, suunnitteluvaihe, esivaihe, työstövaihe, tarkistusvaihe, viimeistelyvaihe ja valmis tuotos. Kuviossa 1 näkyy tiivistetysti niiden sisällöt tässä opinnäytetyössä.

KUVIO 1. Opinnäytetyöprosessin kaavio, joka mukailee Salosen (2013) konstruktivistista mallia.

Konstruktivistinen malli alkaa aloitusvaiheesta, joka sisältää tarpeen ja tehtävän määrittämisen, toimintaympäristön sekä toimijat ja heidän sitouttamisensa toimintaan. Nämä tekijät linjaavat tulevan toiminnan suuntaa. (Salonen 2012, 27.) Opinnäytetyöprosessini alkoi aloitusvaiheella alkuvuodesta 2016 aiheen ja toimeksiantajan etsimisellä. Idea mediakasvatuskumppanuutta käsittelevästä opinnäytetyöstä syntyi kehittämistyön harjoittelussa, jossa perehdyin esikoululaisten mediakasvatukseen. Opiskelin mediakasvatuksen teoriaa ja ymmärsin mediakasvatuksen tärkeyden. Kiinnostuin myös vanhempien roolista lastensa mediakasvatuksessa. Huomasin pian, että mediakasvatuskumppanuudesta ei ollut juurikaan opinnäytetöitä, mutta aihe tuntui ajankohtaiselta ja merkitykselliseltä. Aihevalinta oli tämän jälkeen selvä. Myös alustava idea toteutuksesta syntyi jo tässä vaiheessa. Alustavan sisällön suunnittelun jälkeen otin yhteyttä päiväkotiin Laukaassa. Keskustelimme opinnäytetyöstä ja toukokuussa 2016 yksi päiväkodin ryhmistä lupautui lähtemään opinnäytetyöprosessiin mukaan. Päiväkoti oli minulle vieras, joten kävin tutustumassa päiväkodin tiloihin ja henkilökuntaan. Keskustelimme myös työn sisällöstä ja laadimme työlle alustavaa aikataulutusta jo tässä vaiheessa.

Aloitusvaihetta seuraa suunnitteluvaihe, jonka aikana tehdään kirjallinen suunnitelma. Se avaa esimerkiksi työn tavoitteita, sisältöä, vaiheita ja menetelmiä (Salonen 2012, 27). Siirryin opinnäytetyön suunnitteluvaiheeseen toukokuussa 2016. Suunnitteluvaiheessa perehdyin lisää aihetta käsittelevään teorian tietoon ja kirjoitin opinnäytetyösuunnitelman. Suunnittelin alustavasti lisää myös toteutusta. Opinnäytetyölle asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi koin parhaaksi, että vanhemmat tulisivat mediakasvatusiltaan yhdessä lapsensa kanssa. Näin he voisivat saada tietoa ja tukea, mutta myös mahdollisuuden tehdä ja toimia median parissa yhdessä lapsensa kanssa. Toivoin tämän innostavan vanhempia median pariin lapsensa rinnalla myös kotona. Mainiot Mediaperheet -oppaan pohjalta syntyi idea lapsi-vanhempi-pareina kierrettävistä toiminnallisista rasteista. Vaiheeseen kuului myös palautteen pyytäminen suunnitelmasta niin työelämäkumppanin kuin koulunkin puolelta. Opinnäytetyösuunnitelmani valmistui ja hyväksyttiin syyskuussa 2016. Kirjoitimme päiväkodin kanssa toimeksiantosopimuksen ja hankin tarvittavat luvat.

Salosen (2012, 27) mukaan prosessin esivaihe voi olla lyhyt ja sisältää lähinnä suunnitelman läpikäymistä. Tämä johtuu siitä, että suunnitelman hyväksymisen jälkeen siirrytään yleensä nopeasti toimimaan toimintaympäristössä. Jos aika venyy pitkäksi, on vaiheeseen kuitenkin syytä panostaa. Esivaihe voi sisältää muun muassa menetelmien suunnittelua. Omassa opinnäytetyöni esivaiheessa kävin esittäytymässä ja esittelin opinnäytetyöni aiheen ryhmän vanhempainillalla syksyllä 2016. Koska kaikki vanhemmista eivät osallistuneet vanhempainiltaan, tiedotin vielä koko ryhmää kirjeellä. Esivaihe sisälsi vanhempien ja lasten osallistamisen suunnittelua sekä kyselyiden ja haastattelujen alustavaa laatimista. Esivaiheen aikana aloin myös perehtyä lisää aihetta käsittelevään teoriakirjallisuuteen ja erilaisiin menetelmäoppaisiin.

Työstövaihe on suunnitteluvaiheen jälkeen tärkein vaihe. Työstövaiheessa työskennellään kohti tavoitetta ja tuotosta. Siinä tulevat konkreettiseksi toimijat, menetelmät, materiaalit, aineistot sekä dokumentointitavat. Tässä vaiheessa on tärkeää myös ohjaus, tuki ja arvioiva palaute. (Salonen 2012, 27–28.) Marraskuun aikana keräsin lisää tietoa mediakasvatuksesta ja erilaisista menetelmistä sen toteuttamiseen. Luin oppaita ja etsin harjoituksia niin kirjoista kuin internetistä. Tutustuin Mediametkaa! -kirjoihin, Mainiot Mediaperheet -oppaaseen, muihin Mediametkan internetsivuilta löytyviin oppaisiin sekä Mediahyrrä -sivustoon. Näitä samoja lähteitä hyödynsin myös myöhemmin tapahtuman lopullista sisältöä suunnitellessani. Hioin opinnäytetyön tavoitteita selkeämmäksi. Laadin tavoitteiden ja keräämäni tiedon pohjalta kyselyn sekä haastattelukysymykset.

Opinnäytetyöni työstövaiheessa siirryin myös toimimaan kentälle. Oleellinen osa toimintaa oli vanhempien, lasten ja varhaiskasvattajien osallistaminen mediakasvatustilaisuuden suunnitteluun. Syyskuussa jaoin vanhemmille lyhyen kyselyn (liite 3), jolla selvitin kiinnostusta osallistumiseen ja pyysin lupaa lasten haastattelemiseen. Kahdeksan vanhempaa ilmoitti kiinnostuksestaan ja allekirjoitti luvan lapsensa haastattelemiseen. Alustavasti tarkoitukseni oli haastatella lapset jo marraskuun alkupuolella, mutta sekä omista että päiväkodin aikatauluista johtuen haastattelut siirtyivät myöhemmäksi.

Lähetin iltaan osallistuville vanhemmille haastattelulomakkeet (liite 4) sekä haastattelin lapset ja ryhmän varhaiskasvattajat. Kyselyn avulla pyrin kartoittamaan vanhempien kokemuksia median roolista lapsen elämässä sekä toiveita mediailtaa kohtaan. Lisäksi pyysin ilmoittautumisia. Kyselyt jaettiin marraskuun lopussa. Seitsemän vanhemmista palautti kyselyn eräpäivään mennessä ja yksi vielä myöhemmin. Haastattelin kahdeksan tapahtumaan ilmoittautunutta lasta. Tavoitteenani oli saada lisää tietoa lasten mediankäytöstä, heidän mielenkiinnon kohteistaan sekä toiveistaan. Haastattelin myös ryhmän kolme varhaiskasvattajaa. Tarkoitukseni oli saada tarkempaa käsitystä päiväkodissa toteutettavasta mediakasvatuksesta, median näkymisestä päiväkodissa sekä vanhempien kanssa toteutettavasta kasvatuskumppanuudesta. Dokumentoin työskentelyäni kirjoittamalla ylös ajatuksiani sekä tehtyjä asioita. Kyselyiden ja haastattelujen pohjalta suunnittelin toimintaillan sisällön ja aikataulun sekä valmistelin tarvittavat materiaalit. Työstövaiheeseen sisältyi myös illasta tiedottaminen. Kirjoitin opinnäytetyön raporttia hieman jo prosessin aikana, mutta varsinaisesti aloitin sen työstämisen tammikuussa 2017. Koenkin, että opinnäytetyössäni työstövaihe ja viimeistelyvaihe kertaantuivat. Ensin kävin ne läpi tapahtumaa järjestäessäni ja toisen kerran raporttia kirjoittaessani.

Opinnäytetyössäni tarkistusvaihe kulki mukana koko prosessin ajan. Salosen (2012, 28) mukaan tarkistusvaihe voidaan erottaa omaksi vaiheekseen, mutta toisaalta se voi sisältyä kaikkiin vaiheisiin. Tarkistusvaiheessa arvioidaan syntyneitä tuotosta ja tarvittaessa palautetaan se työstövaiheeseen. Omassa opinnäytetyössäni tarkistusvaihe tarkoitti muun muassa niin osallistamisen ja menetelmien arviointia kuin mediakasvatusillan suunnitelman tarkastelua ja arviointia. Oleellista oli myös toteutetun mediakasvatusillan arviointi jälkeensä. Siinä apuna käytin osallistujilta keräämääni palautetta. Lisäksi tarkistusvaihe sisälsi raportin ja materiaalipaketin tarkastelun.

Viimeistelyvaiheessa viimeistellään sekä tuotos että opinnäytetyön raportti. Viimeistelyssä vastuu on opiskelijalla, mutta myös muita toimijoita voidaan ottaa osaksi sitä esimerkiksi tuotoksen esittelyn ja palautteen keräämisen kautta. (Salonen 2012, 28.) Opinnäytetyöni viimeistelyvaiheessa valmistelin mediakasvatusillan lopullisesti niin, että se oli valmis toteutettavaksi. Viimeistelin ohjeistukset

ja tulostin tarvittavat paperit sekä tarkistin ja toin paikalle tarvittavat materiaalit. Toiminnallinen mediakasvatusilta toteutettiin marraskuun 2016 lopussa. Viimeistelyvaiheeseen kuului myös raportin viimeistely. Palautetta sain tarpeen mukaan toimeksiantajalta ja opinnäytetyön ohjaajaltani oppilaitokselta. Opinnäytetyöni valmistui maaliskuussa 2017.

Opinnäytetyön tuloksena syntyy valmis tuotos, kuten esimerkiksi toimintapäivä. Prosessin aikana on syytä kiinnittää huomiota muun muassa tuotoksen hyötyyn ja käyttökelpoisuuteen. (Salonen 2012, 28.) Oman opinnäytetyöni tuotoksena syntyi päiväkodilla järjestetty toiminnallinen mediakasvatusilta sekä opinnäytetyön raportti. Tavoitteenani oli, että toimintailta vastaisi mahdollisimman hyvin siihen osallistuvien perheiden tarpeisiin ja että malli voisi olla käyttökelpoinen sovellettavaksi jatkossa. Siksi liitin myös opinnäytetyön raporttiini toimintaillan suunnittelussa ja toteuttamisessa käyttämäni materiaalit sekä lyhyen ohjeistuksen.

7 Mediakasvatusillan toteutus

7.1 Tapahtuman suunnittelu ja valmistelu

Toteutuksen suunnittelu ja valmistelu olivat monivaiheinen kokonaisuus. Aloitin tapahtuman suunnittelun syyskuussa 2016. Käytin tapahtuman sisällön suunnittelussa apuna sekä haastatteluiden että kyselyiden avulla saamaani tietoa. Teehoitin haastattelut ja keräsin kyselyiden vastaukset yhteen kohta kohdalta. Kyselyiden ja haastatteluiden perusteella suurin osa lapsista pelasi ja katsoi videoita ainakin toisinaan. Kiinnostusta omien pelien suunnitteluun ja videoiden kuvaamiseen löytyi myös. Vähintään toinen valintavaihtoehdoista ”pelit” ja ”videokuvaus” oli valittuna kaikkien vanhempien lomakkeessa valintakysymyksessä numero kahdeksan. Tästä johtuen päädyin sisällyttämään pelit ja videokuvausten tai videoinnin osaksi toiminnallista mediakasvatusiltaa. Ajatuksena oli, että videokuvausten kautta voisi käsitellä myös muutoinkin videoiden maailmaa ja esimerkiksi toden ja tarun suhdetta.

Yhtä suosittu valinta pelien ja videokuvauksen kanssa oli "tarinat". Avoimessa kysymyksessä sadutus ja tarinat nousivat esiin yhdessä vastauksista. Myös lasten haastatteluissa nousi esiin toiveita lukea kirjoja yhdessä vanhemman kanssa tai tehdä tarina. Seuraavaksi suosituimpia valintoja olivat "animaatio" ja "äänet ja musiikki". Animaatiota toivottiin avoimessa kysymyksessä muutaman vanhemman lomakkeessa. Musiikki taas nousi lasten haastatteluissa esiin. Ajatuksena oli, että myös animaation ja äänten tutkiminen auttaisi lasta hahmottamaan mediamaailmaa.

Olin jo aiemmin perehtynyt mediakasvatusharjoitteisiin. Kun pääteemat olivat selvinneet, kokosin kuhunkin aihealueeseen liittyviä harjoituksia. Valitsin niistä parhaimmat huomioon ottaen osallistujat sekä saatavilla olevat resurssit, kuten aika ja materiaalit. Harjoitusten oli esimerkiksi sovelluttava tehtäväksi pareittain eikä välineistä johtuen voinut valita kahta harjoitusta, jossa olisi tarvinnut kameraa. Videokuvaus oli suurimman osan toive, joten varasin kamerasi siihen käyttöön. Tästä johtuen animaation kuvaus ei enää onnistunut. En myöskään halunnut vaatia vanhempia tuomaan omia laitteita. Siispä päädyin lyhempään animaatiota havainnollistavaan harjoitukseen. Laadin jokaiselle rastitehtävälle ohjeet paperille. Päädyin kirjoittamaan jokaisen alkuun lyhyen esittelyn kyseisestä aiheesta niin, että vanhemmat voisivat paremmin ymmärtää harjoituksen tarkoituksen. Esittelyllä olivat kyseisen rastin ohjeet.

Jo aiemmin syksyllä olin suunnitellut, että tapahtuman alussa ja lopussa kokoonnuttaisiin yhteen. Näin alussa olisi mahdollisuus kertoa illan kulusta ja lopussa jakaa vielä ajatuksia kahvittelun lomassa. Päiväkoti oli luvannut kahvituksen, joka aikataulutettiin siis tilaisuuden loppuun. Muun illan aikataulutin limittäin sisällön suunnittelun kanssa. Päädyin siihen, että erilaisia rastitehtäviä olisi viisi. Kolmea rasteista suorittaisi kaksi vanhempi-lapsi-paria kerrallaan, joskin omilla pisteillä. Yhden toimintapisteistä jaoin kahteen eri osaan, sillä käytössäni oli vain yksi kamera. Toimintapiste sisälsi siis kaksi erilaista rastitehtävää.

Materiaaleja aikaisemmin syksyllä etsiessäni syntyi idea laatia vanhemmille myös vinkkilaput. Idea vahvistui harjoitteiden suunnittelun myötä. Toimintaillan tarkoituksena oli innostaa, antaa ideoita ja tukea vanhempia. Halusin kuitenkin

tarjota heille myös kotiin vietäväksi mediakasvatuksellisia vinkkejä, joita he voisivat helposti toteuttaa lastensa kanssa. Vinkkilaput jaottelin rastien teemojen mukaan ja niitä tuli yhteensä neljä. Pyrin lisäämään vinkkeihin asioita, joita vanhemmat olivat toivoneet, mutta joita ei mediakasvatusillassa käsitelty. Tällaisia olivat esimerkiksi ohjeet animaation kuvaamiseen, vinkit opetuksellisista peleistä sekä linkki, josta saisi lisää tietoa ikärajoista.

Kun rastit ja vinkit oli suunniteltu ja kirjoitettu, alkoi rasteille tarvittavien tilojen miettiminen sekä materiaalien hankkiminen. Opinnäytetyöni ohjaaja päiväkodilta antoi luvan käyttää koko päiväkodin tiloja ja sain käydä tutustumassa niihin jo aikaisemmin. Pystyin siis tekemään alustavaa suunnittelua, miten jakaisin rastit päiväkodin tiloihin. Lisäksi hankin tarvittavat materiaalit kullekin rastille. Vaatimukset tiloille ja materiaaleille näkee tarkemmin liitteestä 6. Ennen tapahtuman aloitusta menin etukäteen päiväkodille järjestelemään rastit ympäri päiväkodin tiloja. Sain myös apua kahdelta ryhmän varhaiskasvattajalta ja selostin heille lyhyesti, mitä milläkin rastilla tapahtuu.

7.2 Tapahtuman aloitus

Tapahtuma alkoi kokoontumalla yhteen ryhmän kokoontumishuoneista. Esittelyjen jälkeen kerroin illan tarkoituksesta ja kulusta. Tunnelma mediakasvatusillan aloituksessa oli lämmin, mutta kuitenkin ehkä hieman jännittynyt. Aloituksessa olisi voinut toimia lämmittelynä jokin pieni leikki tai muu aktivointi. Se olisi voinut laukaista alun jännitystä entisestään ja toimia yhteisen tunnelman kohottajana. Toisaalta ryhmän lapset ja myös aikuiset vaikuttivat olevan suhteellisen tuttuja keskenään, joten aloitus kyllä onnistui tässä tapauksessa hyvin ilman yhteistä leikkiäkin.

Informaation jälkeen lapset vanhempineen jakaantuivat rasteille ympäri päiväkotia. Tarkoituksena oli, että parit aloittavat illan yhdeltä rastilta ja kiertävät sen jälkeen rasteja myötäpäivään. Rasteja 1, 2 ja 3 oli kutakin kaksi saman sisältöistä pistettä, jotta tapahtuma kulkisi jouhevasti. Rasti 4 oli jaettu kahteen osaan. Tehtävapistettä oli siis yhteensä kahdeksan. Kaikki rastit oli sijoitettu omiin huoneisiin niin, että vanhempi ja lapsi saivat rauhan tehtävien tekemiseen. Kullekin rastille

oli varattu aikaa 15 minuuttia lukuun ottamatta rastia 4. Tämän rastin kummallekin osalle oli varattu aikaa noin seitsemän minuuttia.

Jokaisen rastin tavoitteena oli tukea opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista. Rastit siis pyrkivät tukemaan vanhempia mediakasvatuksessa, herättämään kiinnostusta ja innostamaan medioiden käyttöön yhdessä lapsen kanssa. Jokaisella rastilla oli myös omat pienemmät yleisiin tavoitteisiin peilautuvat tavoitteensa kunkin rastitehtävän aiheeseen liittyen. Rastien kuvauksissa avaan hieman myös näitä tavoitteita. Lisäksi kuvaan havaintoja rastien toteutuksesta ja arvioin niitä lyhyesti.

7.3 Rasti 1: Meidän perheen pelihahmo

Pelit ovat hyvin vetovoimaisia medioita, joihin liittyy sekä myönteisiä puolia että riskitekijöitä. Pelit voivat tarjota oppimis- ja tunnekokemuksia, mutta ne voivat toisaalta myös aiheuttaa pelkoja tai tulla liian hallitseviksi. Monet lastenpeleistä ja lapsille sallituista peleistä sisältävät kuitenkin lapsille haitallista materiaalia, kuten väkivaltaa. Pelaamisen valvonnassa onkin tärkeää ajankäytön seuraamisen lisäksi kiinnittää huomiota pelien sisältöihin ja ikärajasuosituksiin. Lapsen pelaessa aikuisen on oltava läsnä. Pelaamisen keskeinen suojatekijä on vanhempien ja kasvattajien antama tuki. (Salokoski 2006, 69–73, 75–77.) Tämän rastin keskeinen tehtävä olikin antaa lapselle mahdollisuus purkaa pelikokemuksiaan. Näin vanhempi sai mahdollisuuden tutustua lapsen pelikokemuksiin ja ymmärtää niitä paremmin. Tarkoituksena oli, että tehtävät myös innostaisivat vanhempia tutustumaan lasten pelimaailmoihin lisää.

Rastin ensimmäisenä tehtävänä oli keskustella lapsen kanssa lyhyesti hänen pelaamistaan peleistä. Tämän jälkeen piirrettiin oma pelihahmo kolmeen osaan taitetulle paperille. Toinen vanhempi-lapsi-parista piirsi pelihahmolle pään ensimmäiseen taitokseen. Pääosa taitettiin piiloon ja sama toistettiin keskiosan kanssa. Lopuksi piirrettiin vielä hahmon alaosa. Toinen tapahtumaan osallistuneista varhaiskasvattajista oli apuna tällä rastilla muun muassa taittamassa lapsen kanssa paperia. Kun piirustus oli valmis, avattiin taitokset ja uusi pelihahmo oli syntynyt. Tehtävä jatkui hahmon nimeämisellä ja miettimällä sen ominaisuuksia valmiiden

kysymysten pohjalta (liite 7). Pelihahmon ja kysymykset sai viedä illan päätteeksi kotiin.

Rastilla syntyi hyvin kekseliäitä hahmoja. Osa lapsista ei ollut juurikaan pelannut esimerkiksi tietokonepelejä, mutta se ei estänyt hahmon tekemistä. Osassa kysymyksiin tuotettuja vastauksia heijastui pelaamisesta saadut kokemukset. Lapsella oli mahdollisuus purkaa kokemuksiaan ja vanhemmilla mahdollisuus päästä tutustumaan lasten kokemuksiin ehkä uudestakin näkökulmasta. Kysymyksiin pystyi kuitenkin vastaamaan myös ilman omaa kokemusta medialaitteilla pelaamisesta. Tällöin ei luonnollisestikaan käsitelty pelikokemuksia medialaitteilla, mutta joka tapauksessa kysymyksiin vastaaminen antoi mahdollisuuden jakaa kokemuksia.

7.4 Rasti 2: Tarinoidaan

Mediakasvatuksen tähtäimessä on kehittää medialukutaitoa, mikä ilmenee ihmisen kykyä osallistumiseen ja itsensä ilmaisemiseen. Myös lapselle tulee tarjota osallistumisen mahdollisuuksia. Yksi tapa siihen on saduttaminen. Saduttamalla lasta lapselle annetaan tilaa omille ajatuksille ja niiden ilmaisemiselle. Samalla aikuinen voi herkistyä huomaamaan lapsen pohdintoja ja mielenkiinnon kohteita. Tarinankerronta on myös vahvasti osa mediakasvatusta, sillä mediatarinat ovat lapselle yksi keino hahmottaa ja jäsentää maailmaa. Kertomukset ja kerronta antavat mahdollisuuden muun muassa käsitellä omia kokemuksia sekä luoda suhdetta ympäröivään maailmaan. (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006b, 2–3.) Myös tämän rastin tehtävien tarkoituksena oli tarjota lapselle mahdollisuus omaan ilmaisuun ja kokemusten käsittelemiseen sekä avata samalla lisää lapsen kokemusmaailmaa vanhemmalle. Tavoitteena oli myös antaa vanhemmalle ja lapselle kokemus sadutuksesta sekä innostaa sen käyttämiseen jatkossakin.

Rastin ensimmäinen tehtävä oli valita esille asetetuista pienistä leluista kolme. Ohjeena oli keksiä valituista leluista tarina vuorotellen kertoen. Suuri osa vanhemmista antoi lapsensa kertoa koko tarinan. Lapset vaikuttivat nauttivan tarinoiden kertomisesta ja tarinoita syntyi pääosin helposti. Tarinat olivat oivaltavia ja

niistä nousi esille niin lasten kokemuksia kuin tunteita. Tarinoiden kautta syntyi näin myös väylä niiden jakamiselle. Välillä vanhempi ja lapsi esimerkiksi konttasivat pitkin huoneen lattiaa, kun lapsi innostui tarinaa kertoessaan leikkimään leluilla. Vanhemmat eläytyivät lasten maailmaan.

Toisena tehtävänä oli muistella lapsen lempisatua sekä kertoa lapselle vanhemmalle tärkeästä lapsuutensa sadusta. Lopuksi sai vielä lukea yhdessä satua esille nostetuista kirjoista. Satuja lukiessa moni lapsista istui vanhempansa sylissä.

7.5 Rasti 3: Sataa ääniä

Rastin tarkoituksena oli saada lapset ja vanhemmat havainnoimaan, erottelemaan ja tuottamaan itse ääniä ja äänimaisemia. Samalla he voivat kehittyä äänten havainnoinnissa. Ympärillä olevasta äänimaailmasta ei nimittäin välttämättä olla tietoisia eikä siihen kiinnitetä huomiota. Ihminen ei myöskään pysty erittelemään ääniä kovin tarkasti. Niinpä esimerkiksi elokuvaa katsoessa epätarkkoja kuulohavaintoja täydennetään mielikuvilla, jotka tulevat omista kokemuksista. Tämä voimistaa elokuvan vaikutusta entisestään. (Mediakasvatuskeskus Metka ry 2012, 28.)

Helposti myös unohdetaan, että äänet ja musiikki ovat mediankerronnan peruselementtejä. Arkipäivän ääniä kuuntelemalla voidaan kuitenkin kehittää äänitietoisuutta. Muukin ääniin liittyvä toiminta, kuten äänten tuottaminen tai niistä keskustelu, lisäävät tietoisuutta. Äänten tuottaminen on myös leikkiä, jossa spontaanisuus, elämyksellisyys ja luovuus korostuvat. (Niinistö, Ruhala, Henriksson & Pentikäinen 2006c, 61–62, 64.) Kun lapsi pääsee itse tuottamaan esimerkiksi erilaisia äänimaisemia, auttaa se ymmärtämään, että hurjatkin efektit ovat jonkun suunnittelemissa ja toteuttamissa (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 23). Rastin tarkoituksena oli saada vanhemmat kiinnittämään huomiota medioiden äänimaailmiin ja niiden vaikutuksiin sekä innostaa vanhempia tutkimaan ääniä yhdessä lapsen kanssa.

Ensimmäiseksi rastilla hiljennettiin kuuntelemaan ympäristön ääniä ja kuuntelemisen jälkeen puhuttiin niistä hetki keskenään. Tehtävänä oli myös miettiä, millaisia ääniä esimerkiksi lastenohjelmissa kuuluu. Kuuntelutehtävän jälkeen tuotettiin ääniä omalla keholla. Sen jälkeen sai avata laatikon, jossa oli sisällä puukapula, kuplamuovia, lehtiä, limonaditölkki ja muovirasia. Materiaalien valinnalla halusin pyrkiä osoittamaan myös sitä, että ääntä lähtee kaikkialta ympäristöstä. Äänten tuottamiseen tai musisointiin ei tarvita aina valmiita soittimia. Oli hyvä laittaa äänen tuottamiseen tarkoitettavat tavarat piiloon laatikkoon, jotta lasten oli helpompi keskittyä ensimmäisiin tehtäviin. Pari sai hetken musisoida laatikosta löytyviä eri materiaaleja ja esineitä hyväksi käyttäen. Materiaalit sopivat hyvin äänen tuottamiseen.

Musisoinnin jälkeen siirryttiin tarkastelemaan kortteja, jotka olin levittänyt esille. Kortit kuvasivat eri paikkoja ja tilanteita. Osassa oli ihmisiä ja osassa vain maisemaa. Parin tehtävänä oli valita kuvista yksi, valita siitä jokin kohta ja keksiä siihen oma äänimaisema. Ääniä sai keksiä useaan eri kohtaan ja soittaa ne sen jälkeen perätysten. Jäi kuitenkin epäselväksi, millaisilta kuvat osallistujista tuntuivat ja oliko äänten keksiminen niihin vaikeaa. Rastilla parit joka tapauksessa tuottivat ääniä ja äänimaailmoja sekä havainnoivat ääniä. He harjoittivat tehtävissä äänitietoisuuttaan. Esimerkiksi vanhempien palautteessa nousi myös esille, miten rasti oli laajentanut ymmärtämään äänet osana mediamaailmaa.

7.6 Rasti 4.1: Animoidaan

Animaatio on video, joka luodaan kuva kovalta. Yksittäiset perätysten näytetyt liikkumattomat kuvat luovat liikkeen tunnun. Tämä johtuu silmän jälkikuvailmiöstä. Katsojan mieleen jää jatkumo yksittäisistä nopeasti vaihtuvista kuvista ja syntyy liikkeen illuusio. (Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007c, 149–150.) Rastin tarkoituksena oli yksinkertaisella kynäanimaatio-harjoituksella havainnollistaa animaation perusperiaatetta eli sitä, miten kuva saadaan liikkeeseen. Samalla tavoitteena oli innostaa vanhempia ja lapsia tekemään animaatiota myös kotona.

Animaatio-rasti oli pääasiassa toteutusajaltaan kaikista lyhyin. Rastilla piirrettiin kahtia taitetulle paperisuikaleelle yksinkertainen kuva. Tämän jälkeen sama kuva

piirrettiin ensimmäiselle sivulle, mutta siihen tehtiin pieni muutos. Päällimmäinen paperi rullattiin kynän avulla ja liikutettiin tämän jälkeen nopeasti edestakaisin. Näin syntyi vaikutelma siitä, että kuva liikkuu. Osa lapsista oli tehtävästä innoissaan. Rastilla parit käyttivät luovuuttaan sekä oppivat animaation alkeita. Viimeisenä rastilla oli tehtävänä keskustella hetki, onko lapsi kohdannut mediassa jostain pelottavaa ja sopia, mitä pelottavassa tilanteessa voisi jatkossa tehdä. Pelottavien asioiden käsittelyyn olisi jokin toisenlainen tehtävä sopinut paremmin. Olisin voinut esimerkiksi pyytää tekemään yhden pelottavan animaation.

7.7 Rasti 4.2: Videotempuja

Elävän kuvan kautta, kuten esimerkiksi televisiossa ja elokuvissa, kerrotaan tarinoita. Usein tarinoissa tapahtuu asioita, jotka eivät ole todellisessa elämässä mahdollisia. Vaikka videossa näyttäisi siltä, kuin sankari lentäisi, näin ei todellisuudessa tapahdu. Elävän kuvan avulla voidaankin huijata katsojaa, jotta tarinaan saadaan jännitystä. (Pentikäinen ym. 2007c, 147.) Liikkuvan kuvan ja etenkin elokuvan katsominen valkokankaalta on myös voimakas kokemus. Siksi sitä on hyvä käsitellä. Elokuva voi käsitellä yhdessä lapsen kanssa esimerkiksi keskustelemalla, piirtämällä, kirjoittamalla, liikkumalla tai leikkimällä. (Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö 2006b, 7.) Myös kuvaamalla lapsen kanssa videokameran avulla tempuja voidaan pohtia todellisuuden ja videoiden välistä suhdetta (Pentikäinen ym. 2007c, 147). Tämän rastin tarkoituksena olikin havainnollistaa videon ja todellisuuden välistä suhdetta. Samalla tehtävä tarjosi mahdollisuuden ilmaista itseään ja tutustua kameraan niin kuvaajana kuin kuvattavana.

Olin asettanut tehtäväpisteelle oman kamerani jalustaan kiinnitettynä. Jalustan avulla kameran sai käännettyä sivuttain ja jälleen takaisin vaakatasoon. Rastin ohjeistuksessa oli lyhyet ohjeet kameran ja jalustan käyttämiseen, mutta kävin vielä opastamassa parit alkuun ja opettamassa kameran käytön. Havainnollistin tehtävän ideaa myös kierittämällä palloa kuvausalueen poikki. Tarkoituksena oli, ettei parilla kuluisi aika kameran käytön opetteluun. Parin tehtävänä oli siis kääntää kamera vinoon ja liikkua kuvausalueen poikki esimerkiksi vuorikiipeilijää esittäen. Vanhemmat ja lapset huomasivat nopeasti, mistä oli kysymys. Vanhempi

kuvasi tai laittoi videon käyntiin ja esiintyi myös itse. Videoinnin jälkeen kamera käännettiin takaisin vaakatasoon ja katsottiin kuvattu video. Tällöin syntyi vaikutelma siitä, että esiintyjä kiipesi jyrkkää seinää pitkin. Videoita sai kuvata useita. Lopuksi parin tehtävänä oli keskustella siitä, onko kaikki elävissä kuvissa näkyvä vielä totta ja mistä sen voi tietää.

Suuri osa vanhemmista esiintyi videoissa myös itse tai yhdessä lapsensa kanssa. Annetun ohjeistuksen lisäksi osa pareista innostui kuvaamaan myös muunlaisia videoita. Keskusteluissa nousi esille vastaavien temppujen näkeminen esimerkiksi videoissa. Rastilla päästiin lähestymään toden ja epätoden erottamista. Toisaalta rastilla saatiin myös kokemusta videokuvaamisesta ja kuvattavana olemisestä.

7.8 Tapahtuman lopetus

Viimeisten rastien lopuksi jaoin vanhemmille palautelomakkeet (liite 6), jotka sai halutessaan täyttää rastin lopuksi tai kahvittelun lomassa. Kun viimeinenkin rasti oli suoritettu, vanhemmat ja lapset palasivat yhteen kokoontumistiloista. Kaikille oli tarjolla pientä syötävää ja juotavaa. Parit lopettivat rastitehtävät hieman eri tahtiin ja moni vanhemmista täytti vielä tarjoilujen lomassa lomakkeita loppuun. Vähitellen kaikki olivat kuitenkin taas kokoontuneet yhteen. Syötyään ja juotuaan lapset lähtivät leikkimään päiväkodin tiloihin, kun taas aikuiset jäivät keskustelemaan. Avoimessa keskustelussa kysyin kokemuksia ja ajatuksia illasta.

Tunnelma tapahtuman lopetuksessa oli pääosin rento. Lapset olivat pitäneet tehtävistä ja myös moni aikuinen kiitteli. Yhteinen hetki kahvittelun merkeissä kokosi vanhemmat ja kasvattajat yhteen. Mielestäni se auttoi vielä pysähtymään, keskustelemaan ja päättämään illan rauhallisesti yhdessä. Lapset saivat hetken leikkiä keskenään päiväkodin tiloissa.

Olin laittanut eteiseen esille kopioita rastien ohjeista sekä vinkkilaput kotiin vietäväksi. Kotiin jaettavien vinkkien tarkoituksena oli myös antaa ideoita ja tukea kunkin osa-alueen mediakasvatusta. Vinkkilappuja oli neljä eli yksi kuhunkin osa-

alueeseen (liite 7). Olin liittänyt vinkkilappuihin hieman perustelua aiheesta, vinkin hyvästä linkistä internettiin sekä muutaman lyhyen harjoituksen ohjeet. Illan lopussa kiitin vielä kaikkia ja informoin lapuista. Moni vanhemmista otti ainakin osan niistä. Vanhemmat ja lapset lähtivät noin puoli kahdeksalta illalla, joten tapahtuma kokonaisuudessaan kesti noin kaksi tuntia.

8 Palautteiden tulokset ja arviointi

Vanhemmat täyttivät ja palauttivat palautelomakkeet rastitehtävien jälkeen. Lomake sisälsi avoimia kysymyksiä erikseen vanhemmalle ja lapselle. Vanhemmat haastattelivat omaa lastaan ja täyttivät lapsen osion palautelomakkeesta. Kaikki tapahtumaan osallistuneet kuusi vanhempaa palauttivat lomakkeen ja myös kaikki kuusi lasta olivat vastanneet kysymyksiin. Pyysin palautetta tapahtumaan osallistuneilta varhaiskasvattajilta, mutta vain toinen vastasi palautekyselyyn ja palautti sen myöhemmin mediakasvatusillan jälkeen.

Arvioin tapahtuman suunnittelua ja toteutusta sekä tavoitteiden saavuttamista annettujen palautteiden, käytyjen keskustelujen ja omien havainnointieni pohjalta. Käytin apuna myös opinnäytetyöprosessin aikana kirjoittamiani muistiinpanoja. Tapahtuman toteutuksen arvioinnissa havainnoin illan kulkua, tunnelmaa ja osallistujien toimintaa. Havainnoimalla tapahtuvassa arvioinnissa voikin käyttää apuna myös etukäteisluokitteluja. Esimerkiksi lapsen keskittymiskykyä, energisyyttä, tyytyväisyyttä ja toimintaa koskevaa puhetta voidaan havainnoida. (Pascal 1995, Turjan 2004, 14 mukaan.) Lasten havainnointi onkin varhaiskasvatuksessa pääasiallisin arviointiin käytettävä menetelmä (Heikka, Hujala & Turja 2009, 75). Koska tarkoituksena oli arvioida mediakasvatusillan toteutusta, myös aikuisten havainnoinnissa oli oleellista kiinnittää huomiota esimerkiksi tyytyväisyyteen ja toimintaa koskevaan puheeseen.

8.1 Vanhempien palaute tapahtumasta

Kysyin vanhemmilta, lisäsivätkö rastit mielenkiintoa lapsen saamiin kokemuksiin medioista. Neljä vastaajaa vastasi myöntävästi. Yhden vastaajan mielestä rastit eivät lisänneet mielenkiintoa lainkaan. Yhdessä lomakkeista vastaaja kuvasi, kuinka tapahtuma oli antanut uutta näkökulmaa mediaan.

”Aiemmin ei ole tullut mieleen esim. pohtia/kuunnella lastenohjelmien äänimaailmaa.”

Seuraavassa kysymyksessä olin kiinnostunut kuulemaan, lisäsivätkö rastit kiinnostusta tutkia mediaa lapsen kanssa myös kotona. Neljä vanhempaa vastasi myöntävästi ja yksi ei osannut sanoa. Yksi vanhemmista totesi, että jatkossa medioita tutkitaan myös kotona. Yhdessä vastauksista vastaaja kuvasi ajatusten heräämistä mediaa koskien.

”Herätti ajattelemaan mitä kaikkea media tarkoittaa/sisältää.”

Kaksi vastaajista kertoi tapahtuman sisällön olleen odotettua monipuolisempi tai laajempi. Yksi vanhemmista kertoi, ettei tiennyt mitä odottaa. Kysymykseen siitä, miten tapahtuman sisältö vastasi odotuksia, oli vastattu myös sanoilla ”Ihan kiva tapahtuma” ja ”Hyvin vastasi”. Yksi vastaajista mainitsi vastauksessaan myös oppimisen.

”Oli todella mukavaa ja opimme uusia asioita.”

Vanhemmista kaksi oli jättänyt kokonaan vastaamatta kysymykseen, joka käsiteli kokemuksia tuen ja/tai ideoiden saamiseen mediakasvatuksessa. Kahdessa vastauksessa oli kuvattu, miten mediakasvatusta jatkossa voitaisiin kotona hyödyntää. Esiin nousi esimerkiksi sadutus, äänen tarkkailu ja lapsen kanssa piirtäminen. Kahdessa vastaustauksessa vastattiin myöntävästi, joskin toisessa nostettiin esiin median vähäinen käyttö kotona.

”Kyllä, kaikki rastit omalta osaltaan.”

”Meillä ollaan vielä melko vähäisessä määrin käytetty erilaisia median välineitä. – – Mutta varsinkin ideat olivat tässä illassa parasta.”

Vain kaksi oli vastannut kysymykseen siitä, olisiko jokin voinut olla toisin. Toinen vastaajista kehui iltaa. Toinen vastaajista olisi toivonut enemmän toimintapisteitä.

Olin myös kiinnostunut kuulemaan, vaikuttiko tapahtuma puheeksioton luontevuuteen mediakasvatukseen liittyvissä asioissa. Viisi vanhempaa oli vastannut kysymykseen. Yhden vastaajan mielestä tapahtuma oli vaikuttanut ainakin jossain määrin. Myös muiden vastaukset olivat myönteisiä. Kaksi vastaajaa kuvasi, että mediaan liittyviä asioita voi ottaa esille. Kahden vastaajan vastauksessa kuvastui tapahtumasta saatu anti suhteessa puheeksiottoon.

”Nyt kiinnittää tällaisiin asioihin huomiota enemmän kuin ennen, joten saattaa tulla helpommin puheeksikin.”

”Asiaa katsoo nyt hieman eri näkökohdilta.”

Kaikki kuusi vastaajaa vastasi myöntävästi kysymykseen siitä, toivottaisiinko vastaavia tapahtumia jatkossa. Viimeisenä palautelomakkeessa oli tilaa vapaalle sanalle. Suurin osa vastaajista kiitteli, mutta yksi nosti vastauksessaan esille mediakasvatuksen tärkeyttä.

”Mediakasvatus on todella tärkeä asia – –. Ei tunneta kaikkia tapoja tuottaa/käsitellä medioita.”

8.2 Lasten palaute tapahtumasta

Lasten palautekyselyssä oli kaksi kysymystä, joiden avulla pyrin selvittämään mistä lapset olivat pitäneet ja mistä ehkä eivät. Ensimmäiseksi kysyin, mikä tapahtumassa oli mukavinta ja miksi. Neljä lapsista mainitsi vastauksessaan videokuvaamisen. Muun muassa pomppimisesta ja kierimisestä videokuvauksessa pidettiin. Vastauksissa nousi esille myös tarinatuokio, äänitehtävät ja hahmon tekeminen. Yksi lapsista oli vastannut, että kaikki oli mukavaa.

Toisena palautekyselyssä oli kysymys siitä, oliko illassa ollut jotain, mistä lapsi ei pitänyt. Lapsista viisi oli vastannut, ettei illassa ollut mitään, mistä hän ei ollut pitänyt. Lisäksi kolme lapsista vielä mainitsi, että kaikki oli ollut kivaa. Yksi vastaajista vastasi kysymykseen, ettei tiedä.

8.3 Varhaiskasvattajan palaute

Ensimmäiseksi kysyin, miten tapahtuman sisältö oli vastannut varhaiskasvattajan odotuksia. Vastaaja kertoi saaneensa illan sisällöstä tietoa jo etukäteen, mutta kuvaa ylitysten vielä ylittyneenkin. Toteutusta hän kuvaa monipuoliseksi ja uutta antavaksi.

Olin kiinnostunut kuulemaan, miten varhaiskasvattaja ajatteli tapahtuman tuke-
neen vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta. Vastaaja oli sitä mieltä, että ta-
pahtuma avasi osallistujille mediakasvatuksen laajuutta ja sisältöjä sekä antoi
uutta tietoa.

” – – positiivista, että mediakasvatus voi olla näin monimuotoista – – eri keinoin
ja aistein toteutettavaa.”

Parannusehdotuksia käsittelevään kysymykseen vastaaja ehdotti rastikorttien
käyttämistä. Kortteihin olisi voinut merkata rasteilla käynnit. Varhaiskasvattaja to-
teaa vastauksessaan, että nyt sujui kuitenkin hyvin ilmankin. Hänen mielestään
osallistujia ja rasteja oli myös sopiva määrä.

Opinnäytetyön tavoitteiden näkökulmasta kiinnostava oli myös kysymys, uskooko
varhaiskasvattaja tapahtuman vaikuttaneen mediakasvatukseen liittyvien asioi-
den puheeksiottoon. Vastaaja kuvaa, että tapahtuman myötä keskusteluissa voi-
daan nostaa esille mediakasvatukseen liittyviä positiivisia puolia. Puheeksi voi-
daan ottaa myös hyviä käytänteitä lasten ja vanhempien vuorovaikutuksen tuke-
miseen mediakasvatuksessa.

Kysyin, kokeeko vastaaja tarvetta samantapaisille tapahtumille jatkossa. Vastaus oli myöntävä. Vastaaja koki, että tapahtuma olisi antoisa sekä esikouluikäisille että 4–5-vuotiaille. Hän piti arvokkaana myös vanhempien saamaa tietoa ja tukea.

Sain varhaiskasvattajalta tukea ja palautetta myös läpi koko tapahtuman suunnittelun. Saamani palaute oli pääasiassa myönteistä. Myös palautelomakkeen vapaan sanan kohdassa varhaiskasvattaja antaa positiivista palautetta valmisteluista ja perehdytyksestä aiheeseen. Sain varhaiskasvattajalta välillä myös rakentavia korjausehdotuksia esimerkiksi kyselylomakkeiden toteutuksessa ja aikataulutuksessa.

8.4 Oma arviointi tapahtuman suunnittelusta

Ensimmäisen kerran pääsin tutustumaan osaan vanhemmista ryhmän vanhempainillassa. Samalla esittelin itseni ja tiedotin opinnäytetyöstäni. Mielestäni oli hyvä, että pääsin näkemään vanhempia kasvotusten. Oma jännitykseni helpotti hieman. Uskoisin vanhempienkin kiinnostuneen asiasta enemmän kuullessaan siitä minulta suoraan. Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan olleet vanhempainillassa, joten tiedotin vielä koko ryhmän vanhempia kirjeellä. Mielestäni oli tärkeää jakaa tieto opinnäytetyöstä kaikille ryhmän lasten huoltajille.

Lähetin vanhemmille vielä kaksi kirjettä, joista toisen syyskuun lopussa ja toisen lokakuun lopussa. Jälkeenpäin ajatellen olisi ollut hyvä karsia ainakin yksi kirjeistä pois yhdistelemällä sisältöjä. Syyskuun lopussa lähettämäni kirjeen (liite 3) hyöty jäi tässä tapauksessa vähäiseksi. Ehdottamani päivämäärät tapahtumalle saivat yhtä paljon ääniä ja luvat lasten haastattelemiseen olisin lopulta ehtinyt pyytää myöhemmässäkin kirjeessä. Tärkein hyöty kirjeen kyselystä oli kuitenkin siinä, että sain tietää riittävän monen vanhemman olevan kiinnostunut tapahtumasta. Jos kiinnostuneita olisi ollut alle kuusi, olisin laajentanut kohderyhmää esimerkiksi päiväkodin esikoululaisiin.

Vanhemmille lähettämäni toinen kirje oli lomakehaastattelu (liite 4). Sen avulla pyrin saamaan selville tarpeita ja toiveita mediakasvatusiltaa kohtaan. Mielestäni

onnistuin kysymysten laadinnassa melko hyvin. Sain paljon tietoa siitä, millaisia mediavälineitä lapset käyttävät, missä ehkä on haasteita ja mitä median osa-alueita osallistujat haluaisivat päästä tutkimaan. Lomakehaastattelussa kysyin myös vanhempien ajatuksia siitä, millaista tukea he toivoisivat varhaiskasvattajilta. Ajatuksena oli, että mediakasvatusilta voisi olla yksi väylä toivotun tuen tarjoamiseen. Tämä kysymys olisi kuitenkin voinut hyvin olla myös palautelomakkeessa.

Kuvat toimivat hyvin apuna lasten haastattelussa, sillä hiljaisempienkin lasten oli helppo näyttää kuvista haluamaansa. Ne myös auttoivat avaamaan keskustelua. Haastattelujen myötä huomasin, että kuvista tosin puuttui tabletin kuva. Moni lapsista ei myöskään tunnistanut videokameraa.

Sain ryhmän yhdeltä varhaiskasvattajalta koko suunnitteluprosessin ajan aina tarvittaessa apua ja ohjausta. Lisäksi haastattelin ryhmän kaikki kolme varhaiskasvattajaa. Tavoitteenani oli, että myös heidän haastattelunsa olisi antanut apua toimintaillan suunnitteluun. Haastattelut eivät kuitenkaan antaneet ideoita itse sisällön tai tapahtuman kulun suunnitteluun. Tämä johtui varmasti osittain kysymyksenasetteluistani. Pidin kuitenkin tärkeänä saada tietoa ryhmässä toteutetusta mediakasvatuksesta ja kasvattajien näkemyksistä mediakasvatuksesta. Sain paremmin näkemystä siihen, miten mediakasvatus päiväkodissa näkyy ja mikä on se pohja, mistä lähdetään liikkeelle.

Pääasiassa osallistaminen tapahtui annettujen raamien sisällä ja kohdistui lähinnä sisältöön. Asetettujen raamien sisällä onnistuin silti mielestäni hyvin ottamaan huomioon osallistujien tarpeet ja toiveet tapahtuman suunnittelussa. Otin mediakasvatusillan sisältöjen suunnittelussa huomioon niin lasten kuin vanhempien kokemukset ja toiveet.

Mediakasvatukseen ja kasvatuskumppanuuteen liittyvään teoriaan perehtyminen oli tärkeää koko opinnäytetyön prosessia ajatellen. Mielestäni luin teoriaa riittävästi ja onnistuin rakentamaan sekä itselleni että opinnäytetyölle riittävän teoriapohjan. Myös tapahtuman sisällön suunnittelussa oli tärkeää teoriaan ja erilaisiin materiaaleihin perehtyminen. Sisällön suunnittelussa oli tärkeää jaotella selkeästi keskeiset osa-alueet, kuten videokuvaus ja pelit, jotka illan aikana otetaan

rasteilla käsittelyyn. Kun osa-alueet oli valittu, oli etsittävä sopivia harjoitteita kunkin aiheen käsittelyyn. Mielestäni onnistuin etsimään harjoitteita riittävän laajasti ja valitsemaan niistä sopivat ryhmän huomioon ottaen.

Pysyin toteutuksen suunnittelulle varaamassani aikataulussa pääosin hyvin. Vain haastattelut jäivät melko myöhään, mikä aiheutti hieman kiirettä mediakasvatusillan sisältöjen suunnittelussa ja valmistelussa. Ehdin kuitenkin saada kaikki ajoissa valmiiksi eikä etukäteisvalmistelutkaan jääneet puolitiehen. Olisi tosin pitänyt varata enemmän aikaa rastien valmistelemiseen tapahtumailtana. Tunti nimittäin jäi vähän liian lyhyeksi ja rastien valmistelemisessä tuli kova kiire.

8.5 Oma arviointi tapahtuman toteutuksesta

Huomasin jo mediakasvatusillan ensimmäisten rastien aikana, että parit suorittivat rasteja hyvin eri tahtiin. Ohjeistuksesta huolimatta osa pareista lähti rasteilta jo ennen 15 minuutin täyttymistä. Osa pareista taas teki rasteja rauhallisesti ja aika täyttyi helposti. Jo ensimmäisen rastin jälkeen päätin jättää ajan seuraamisen ja keskittyä siihen, että jokainen pari pystyy tekemään rastit omaan tahtiin. Koska tehtävapistettä oli kahdeksan ja pareja vain kuusi, onnistui pareja ohjaamaan eteenpäin seuraavalle rastille. Isommalla osallistujamäärällä tämä ei olisi ollut mahdollista ja ajan mukaan etenemisestä olisi pitänyt pitää tiukemmin kiinni. Muutaman kerran kävin ohjeistamassa nopeimmille jonkin pienen lisätehtävän, kuten lennokin lennättämisen. Vaikka aikataulusta rastien suorittamisen suhteen joustettiin, rastien lopetus päättyi aikataulun mukaisesti.

Erilaisia rasteja oli mielestäni hyvä määrä. Hitaammat ehdivät tehdä kaikki rastien tehtävät rauhassa. Varatehtävät nopeammille olisivat kuitenkin voineet olla selkeämpiä ja ohjeiksi kirjoitettuja. Olisin voinut miettiä niitä etukäteen muutamia enemmän tai tarjota vinkkilappujen tehtäviä suoritettavaksi. Näin myöskään kukaan pareista ei saisi tehtäviä, joita toisille pareista ei tarjottaisi. Toisaalta tekemistä oli paljon, ja lapset olisivat voineet jo nyt väsyä. Tapahtumaan osallistuneille lapsille tehtävämäärä vaikutti kuitenkin sopivalta. Pohdin myös sitä, olisi-

vatko rastit voineet olla työmäärältään pienempiä ja niitä olisi näin voinut olla useampia. Hyvänä asiana pidän joka tapauksessa sitä, että kaikilla pareilla oli aikaa tehdä rastit omaan tahtiin.

Ongelmia syntyi välillä siitä, että eri etenemistahdin vuoksi kaikki parit eivät suorittaneet rasteja järjestyksessä. Minä ja toinen tapahtumaan osallistuneista varhaiskasvattajista ohjasimme pareja uusille rasteille. Välillä oli vaikea muistaa, millä rastilla kukakin oli jo käynyt. Olisi ollut hyvä antaa jokaiselle parille lappu, josta he olisivat voineet ruksia suorittamansa rastin. Huomasin myös, että seuraavan rastin löytäminen oli sokkeloisissa tiloissa välillä vaikeaa. Tapahtuman aluksi olisi ollut hyvä kiertää päiväkotia ja esitellä pareille, mistä rastit löytyvät. Se olisi vähentänyt myös omaa ja varhaiskasvattajan ohjaamisen tarvetta.

Kokonaisuudessaan lapset olivat innokkaita tekemään tehtäviä. Myös vanhemmat olivat hienosti mukana ja heittäytyivät yhdessä lastensa kanssa tehtävien tekemiseen. Yhteinen tekeminen ja kannustava ilmapiiri olivat läsnä koko illan. Kaikilla rasteilla parit pääsivät myös käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan eri tavoin itseään.

Olen tyytyväinen rastien aiheiden valintaan ja sisältöihin. Kuten palautteissakin tuli esille, sisältö oli monipuolinen. Osa vanhemmista myös oppi illan aikana uutta tai sai uusia näkökulmia. Lasten palautekyselyssä vain animaatio-rastia ei ollut erikseen mainittu missään vastauksista tapahtuman mukavimmaksi. Myös rastien ohjeistukset olivat riittävän selkeitä ja parit osasivat tehdä tehtävät ohjeiden pohjalta pääosin ilman lisäohjeistusta. Apua oli kuitenkin aina tarvittaessa saatavilla. Toinen varhaiskasvattajista avusti pelihahmojen teossa. Minä ja toinen varhaiskasvattajista kiersimme ja autoimme aina tarpeen vaatiessa rastien suorittamisessa. Avustin itse jokaisen parin alkuun kameran kanssa. Mielestäni jako oli toimiva. Olisin kuitenkin voinut aktiivisemmin kiertää kaikkia rasteja, havainnoida sekä kysellä lasten ja vanhempien kokemuksia. Halusin antaa pareille rauhan rastitehtävien tekemiseen, mikä johti siihen, että havainnointiaineisto esimerkiksi sataa ääniä -rastilta jäi vähäiseksi.

Illan lopuksi kerroin vinkkilapuista. Olisin voinut jakaa laput aikaisemmin, sillä nyt palaute niistä jäi kokonaan saamatta. Vinkkilaput sinällään jäivät vähän irralliseksi. Olen kuitenkin tyytyväinen, että tein vinkkilaput ja tarjosin vanhemmille näin vielä kotiin vietäväksi vinkkejä. Mielestäni oli myös hyvä laittaa lappuihin erilaisia vinkkejä, kuten internet-linkkejä ja tehtävöohjeita.

9 Pohdinta

9.1 Tavoitteiden toteutuminen ja opinnäytetyön merkitys

Perheen merkitys lapsen mediakasvatuksessa on hyvin keskeinen. Mitä pienempi lapsi, sitä suurempi on perheen rooli mediakasvattajana. (Suoninen 2014, 74.) Opinnäytetyöni keskeisenä tavoitteena olikin tukea vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta. Tarkoituksena oli tukea vanhempia tiedon ja ideoiden jakamisen sekä kokemuksellisen oppimisen kautta.

Mediakasvatusilta ei sisältänyt varsinaista informaatio-osuutta mediakasvatuksesta. Siksi pidin tärkeänä liittää jokaisen harjoituksen yhteyteen informaatiota kyseisestä mediakasvatuksen osa-alueesta. Vanhemmilla oli myös mahdollisuus viedä ohjeet kotiin. Näin vanhemmille tarjoutui mahdollisuus saada faktatietoa aiheista. Toiminnalliset rastit toimivat jo sinällään ideoiden antajina, ja lisäksi vanhemmilla oli mahdollisuus ottaa kotiin vietäväksi vielä vinkkilappuja. Saamieni palautteiden perusteella mediakasvatusilta opetti uutta ja laajensi näkökulmia mediakasvatukseen ainakin osalle vanhemmista. Tapahtuma auttoi entistä selvemmin ymmärtämään mediakasvatuksen laajuutta ja erilaisia tapoja käsitellä medioita. Ymmärrettiin, ettei mediakasvatus ole vain mediavälineiden välityksellä tapahtuvaa toimintaa. Myös varhaiskasvattaja uskoi tapahtuman antaneen uutta tietoa sekä avanneen vanhemmille mediakasvatuksen sisältöjä ja laajuutta. Arvioni mukaan mediakasvatusilta siis onnistui tukemaan vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta.

Vanhemman tehtävänä on olla selvillä lapsensa mediankäytöstä, ohjata sitä ja osallistua siihen (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28). Toiminnallisen tapahtuman avulla pyrittiin myös herättämään vanhempien kiinnostusta lasten kohtaamiin mediamaailmisiin sekä innostamaan heitä yhdessä lapsensa kanssa käyttämään medioita.

Muutamissa palautteissa kuvattiin, mitä lapsen kanssa voidaan kotona jatkossa tehdä mediakasvatukseen liittyen. Vastaukset kuvastavat niin innostuksen lisääntymistä kuin ideoiden saamista. Palautteissa suurin osa vanhemmista olikin sitä mieltä, että ilta lisäsi kiinnostusta tutkia medioita lapsen kanssa myös kotona. Suurin osa vanhemmista myös ajatteli, että mediakasvatusilta lisäsi kiinnostusta lapsen medioista saamiin kokemuksiin. Toisaalta on huomion arvoista, että yksi vanhemmista ei kokenut mediakasvatusillan lisänneen kiinnostusta. Pääosin mediakasvatusilta onnistui kuitenkin lisäämään vanhempien kiinnostusta ja innostusta lasten mediankäyttöä kohtaan. Mediakasvatusilta tarjosi uutta tietoa ja näkökulmia, mutta toisaalta myös mahdollisuuden kokeilla harjoituksia konkreettisesti oman lapsen kanssa. Kokonaisuudessaan olenkin tyytyväinen mediakasvatusillan toteutukseen ja sisältöihin.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli myös vahvistaa päiväkodin ja kotien välistä kasvatuskumppanuutta mediaan liittyvissä asioissa. Mediakasvatuskumppanuus voi olla esimerkiksi mediankäytöstä keskustelua sekä ajatusten ja tiedon jakamista. Kasvattajien tehtävä on tarjota perheille mediakasvatuksesta ajankohtaista tietoa sekä tarjota yhteisö, jossa lasten mediankäyttöä voidaan yhdessä pohtia. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 28.) Opinnäytetyöni tarkoituksena oli etenkin vahvistaa varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä vuoropuhelua mediakasvatukseen liittyvissä asioissa sekä kannustaa vastaavan tapahtuman järjestämiseen jatkossa.

Palautelomakkeissa osa vanhemmista kuvasi, että mediaan liittyviä asioita on voinut ottaa puheeksi aikaisemminkin. Myös varhaiskasvattaja koki puheeksioton olevan luontevaa. Palautteen perusteella mediakasvatusilta ei siis sinänsä vaikuttanut puheeksioton luontevuuteen. Vastauksista kuitenkin ilmeni, että mediakasvatusilta oli vaikuttanut puheeksiottoon antamalla uusia näkökulmia. Asioihin

voi kiinnittää enemmän tai eri tavalla huomiota, kun mediakasvatusta katsoo hie-
man laajemmin tai eri näkökulmista. Näin myös siihen liittyviä asioita on siten
helpompi ottaa puheeksi. On vaikea arvioida, toteutuiko pyrkimys vahvistaa me-
dioita koskevaa vuoropuhelua vanhempien ja päiväkodin välillä. Joka tapauk-
sessa mediakasvatusillassa onnistuttiin ainakin luomaan tälle pohjaa.

Tarkoituksenani oli tarjota opinnäytetyöni kautta yhdenlainen malli mediakasva-
tuskumppanuuden toteuttamiseen. Palautelomakkeiden vastausten perusteella
mediakasvatusillasta pidettiin ja tapahtumalle olisi tilausta jatkossakin. Mediakas-
vatusilta ainakin siis lisäsi kiinnostusta vastaavanlaisen tapahtuman järjestämi-
selle. Jos mediakasvatusilta innostaa päiväkoteja mediakasvatustapahtumien
järjestämiseen, tukee se entisestään kotien ja varhaiskasvatuksen välistä media-
kasvatuskumppanuutta.

Opinnäytetyö tarjosi päiväkodille mahdollisuuden tukea 4–5-vuotiaiden lasten
vanhempia mediakasvatuksessa. Mediakasvatusillasta saatujen palautteiden pe-
rusteella tapahtuma muun muassa laajensi näkökulmia ja lisäsi kiinnostusta me-
dioita kohtaan. Vanhemmat saivat tukea ja ideoita kotona toteutettavaan media-
kasvatukseen. Tämä on merkityksellistä, sillä vanhemmat ovat keskeisiä toimi-
joita lapsensa mediakasvattajina. Lapset saivat mahdollisuuden oppia mediatai-
toja yhdessä vanhemman kanssa myös jo mediakasvatusillassa. Mediakasva-
tusillan kokemusten myötä arveltiin, että mediaa koskevissa keskusteluissa voi
nousta esiin asioita uudella tavalla.

Koin merkitykselliseksi tiedon jakamisen mediakasvatuksesta vanhempien lisäksi
myös varhaiskasvattajille. Vanhempien saaman tiedon ja tuen lisäksi myös var-
haiskasvattajat saivat mahdollisuuden laajentaa käsityksiään mediakasvatuk-
sesta. Kaksi varhaiskasvattajista osallistui mediakasvatusiltaan ja sai omakohtai-
sen kokemuksen tapahtumasta. Lisäksi jätin päiväkodille kopiot kaikista rastien
ohjeistuksista sekä vanhemmille jakamistani vinkkilapuista. Näin myös päiväko-
dille jäi konkreettista materiaalia mediakasvatukseen.

Ajattelen, että niin sanottu pilottitoteutus voi madaltaa kynnystä toteuttaa vastaavia tapahtumia jatkossa. Tämä taas voisi olla merkittävää mediakasvatuskumppanuuden syventämisessä. Parhaimmillaan opinnäytetyö voikin rohkaista niin toimeksiantajapäiväkotiä kuin muitakin päiväkotia mediakasvatuskumppanuuden rakentamisessa tai vahvistamisessa. Samalla voitaisiin niin tukea vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta kuin oppia myös itse uutta perheiltä. Jos vastaavaa tapahtumaa ei ole mahdollista järjestää, voi opinnäytetyön materiaaleja hyödyntää yksistään päiväkotien tai kotien arjessa. Tehtävärasteja voisi myös yhdistää muihin tapahtumiin tai jakaa materiaaliksi koteihin.

9.2 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti toteutettu ja luotettava opinnäytetyö oli keskeinen päämääräni koko prosessin ajan. Tutkintoni myötä saan valmiuden ja oikeuden toimia sosiaalialan ammattilaisena. Siksi pidin tärkeänä noudattaa työssäni myös sosiaalialan ammattilaisen eettisiä periaatteita. Sosiaalialan työssä asiakkaan yksilöllisyyttä ja ihmisarvoa tulee ehdottomasti kunnioittaa. Asiakkaalla on oikeus muun muassa itsemääräämisoikeuteen, yksityisyyteen ja kohdatuksi tulemiseen kokonaisvaltaisesti. Eettisyys on myös kykyä pohtia ja kyseenalaistaa omaa toimintaa sekä päätöksentekoa, sen oikeudenmukaisuutta ja perusteita. Ammattietiikka vaatiiikin eettistä pohdintaa. Kaiken työn tavoitteena on lisätä ihmisten hyvinvointia. (Talentia ry 2013, 6–8.)

Lastentarhanopettajan tulee työssään kunnioittaa ihmisarvoa ja siihen kuuluvaa vapautta, olla vuorovaikutuksessaan rehellinen sekä edistää tasa-arvoa. Jokaista lasta tulee pitää arvokkaana, ja jokaisella lapsella on myös oikeus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lasten vanhempien kanssa tulee tehdä yhteistyötä ja vanhempien osallisuutta tulee edistää. Samalla lastentarhanopettajan on kunnioitettava vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -velvollisuutta. Tärkeää on myös muun muassa ammattilaisen vastuu omasta toiminnastaan sekä pedagoginen asiantuntijuus. (Lastentarhanopettajaliitto 2004, 2, 4–6.) Koska toteutin opinnäytetyöni varhaiskasvatuksen kentällä, pidin tärkeänä noudattaa näitä eettisiä periaatteita.

Mediakasvatukseen liittyvät eettiset näkökulmat olivat myös tärkeitä opinnäytetyössäni. Mediakasvatusta tulee noudattaa eettisesti muun muassa niin, että lapselle ei tarjota mitään, mitä hän ei kestä. Mediakasvatus sisältää riskejä esimerkiksi mediatrauman aiheuttamiseen, jos monipuolinen välineisiin ja asiaan perehtyminen on jäänyt. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 128–129.) Työtäni ohjasivat mediakasvattajan eettiset periaatteet. Niiden mukaan mediakasvattaja esimerkiksi tunnistaa ja tunnustaa haasteita, jotka liittyvät medioiden käyttöön. Lisäksi kasvattaja rohkaisee mediailmaisuun ja innostaa osallistumaan mediakulttuuriin. (Mediakasvatusseura ry 2014.)

Lisäksi opinnäytetyössäni noudatin tutkimuseettisiä periaatteita. Tutkimuseettisiin periaatteisiin kuuluu tutkimuksesta tiedottaminen ja osallistumisen vapaaehtoisuus. Oleellista on myös yksityisyyden suojaaminen. (Tampereen yliopisto 2015.) Eettisyys opinnäytetyössäni näkyi esimerkiksi tutkimusluvan hankkimisella sekä lupien pyytämällä lasten haastatteluun. Tiedotin kyselyiden ja haastatteluiden yhteydessä anonymiteetista. Hävitin aineistot käsittelyn jälkeen ja tyhjensin kameralta mediakasvatusillassa kuvatut videot. Kohtasin ihmiset ammatteettiset periaatteet huomioon ottaen.

Kaikessa tutkimuksessa tulisi pystyä arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Laadullisessa tutkimuksessa validius eli pätevyys tarkoittaa annetun kuvauksen sekä siihen liitettyjen tulkintojen ja selitysten yhteensopivuutta (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 227). Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt tekemään tulkinnat saamieni palautteiden sekä tekemieni havaintojen perusteella. Luotettavuuden parantamiseksi olen myös pyrkinyt selostamaan auki saamaani palautetta ja perusteluitani johtopäätöksille. Luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa parantaa myös mahdollisimman tarkka selostus siitä, miten tutkimus on toteutettu (Hirsijärvi ym. 2007, 227). Olen raportissani pyrkinyt mahdollisimman tarkasti selostamaan opinnäytetyöprosessini vaiheita ja sisältöjä sekä tekemiäni valintoja. Materiaalipaketin ja raportin avulla vastaavan tapahtuman pystyy järjestämään uudelleen. Tutkimusta vahvistavat myös alan tietolähteet tutkimuksen perusteena sekä huolellinen viittaaminen ja lähdemerkinnät (Vilkkä 2015, 42).

9.3 Ammatillinen kasvu ja oppimiskokemukset

Vaikka olin jo opinnäytetyön ideointivaiheessa tutustunut mediakasvatukseen, aiheen ottaminen opinnäytetyöni aiheeksi oli hyppy tuntemattomaan. Myös toiminnallisen opinnäytetyön toteuttaminen mietitytti. Kun nyt mietin valintojani, olen kuitenkin hyvin tyytyväinen. Vuoden 2016 keväällä alkanut monivaiheinen ja rikas opinnäytetyöprosessi on opettanut minulle paljon.

Merkittäväksi koin opinnäytetyöprosessin myötä tapahtuneen oman tietoperustan laajenemisen. Ymmärrän nyt mediat ja niiden vaikutuksen elinympäristömme osana, jota ei voida sulkea pois. Samalla mediakasvatuksen merkitys ja tärkeys tuli minulle entistä selvemmäksi. Opin paljon uutta siitä, miten laajaa ja moniulotteista mediakasvatus todella on. Huomaan kiinnittäväni medioihin ja mediakasvatukseen liittyviin asioihin enemmän huomiota myös arjessa. Opinnäytetyöprosessi sai minut pohtimaan mediakasvatukseen liittyviä asioita. Se myös muokkasi mielipiteitani ja suhtautumistani medioiden käyttöön ja mediakasvatukseen uudelleen. Esimerkiksi Suoninen (2014, 74) pitää tärkeänä, että lastentarhaopettajilla on riittäviä valmiuksia antaa mediakasvatusta ja niihin liittyviä opintoja tulisi sisällyttää muidenkin lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten opintoihin. Mediakasvatustietojeni laajenemisesta onkin varmasti hyötyä myös tulevaisuudessa.

Toisaalta ymmärrän paremmin vanhempien keskeisen merkityksen lastensa mediakasvatuksessa. Siksi näenkin entistä tärkeämpänä tiedon ja kokemusten jakamisen vanhempien kanssa. Minulle oli merkittävää myös mahdollisuus päästä kohtaamaan vanhempia ja toteuttamaan kasvatuskumppanuutta. Aikaisemmissa opinnoissani ja harjoitteluissani varhaiskasvatuksen kentällä en ollut päässyt näkemään ja toteuttamaan sitä samalla laajuudella. Sain lisää kokemusta käytännön asiakastyöstä ja vanhempien osallistamisesta. Oli opettavaista ja avartavaa nähdä myös lämmintä vuorovaikutusta vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä sekä kasvatuskumppanuuden tuomia mahdollisuuksia kasvatukseen. Pidän kasvatuskumppanuutta entistä tärkeämpänä osana varhaiskasvatusta.

Sain myös lisää arvokasta kokemusta tapahtuman järjestämisestä ja osallistujien osallistamisesta. Osallistaminen ja mediakasvatusillan suunnittelu olivat monivaiheinen prosessi, jonka aikana oli otettava huomioon monia asioita lähtien osallistujien huomioimisesta käytännön toteutukseen. Sain paljon onnistumisen kokemuksia, mutta toisaalta huomasin myös asioita, jotka olisi voinut tehdä toisin. Vastaavanlaisen mediakasvatusillan tai muun tapahtuman järjestäminen saamani kokemuksen jälkeen tuntuu helpommalta. Sain myös koko prosessin ajan tukea toimeksiantajana toimineelta päiväkodilta ja opin lisää yhteistyötaitoja työelämän edustajan kanssa. Yhteistyömme sujui luontevasti. Tukea tarjosi myös etenkin oma opinnäytetyöohjaani ammattikorkeakoululta. Kokonaisuudessaan koen oppineeni paljon tietoja ja taitoja, joista on varmasti hyötyä myös tulevaisuudessa. Opinnäytetyöprosessissani olen voinut hyödyntää myös sosionomin koulutuksessa saamiani tietotaitoja. Samalla osaamiseni ja ammatillinen identiteettini on vahvistunut entisestään. Opinnäytetyön läpivienti on ollut kaiken kaikkiaan hyvin palkitseva kokemus.

9.4 Jatkotutkimus- ja kehittämisisideat

Mediakasvatus ja mediakasvatuskumppanuus ovat käsitykseni mukaan vielä melko uusia alueita varhaiskasvatuksessa. Media on läsnä lasten elämässä jo pienestä asti ja perheet voivat painia sitä koskevien asioiden kanssa päivittäin. Uskon siis, että mediakasvatuskumppanuuden jatkokehittämiselle olisi tilausta ja paljon erilaisia vaihtoehtoja. Vastaavaa toimintailtaa ei tietääkseni ole järjestetty, mutta opinnäytetyöni tuottaman mallin pohjalta tapahtumaa voisi varmasti kehittää eteenpäin. Opinnäytetyöni kohderyhmänä olivat 4–5-vuotiaat lapset. Kiinnostavaa olisi nähdä, miten vastaava tapahtuma palvelisi esimerkiksi esikoululaisia ja heidän vanhempiaan.

Vanhempien mediakasvatusta voisi tukea myös esimerkiksi järjestämällä mediakasvatusta käsittelevän vanhempainillan. Näin voisi mahdollistua tiedon ja kokemusten jakaminen yhteisesti. Toisaalta myös vanhempien tai varhaiskasvattajien näkemyksiä ja toiveita mediakasvatuskumppanuudesta voisi selvittää laajemmin.

Jotta varhaiskasvattajat voivat tukea vanhempien mediakasvatusta, täytyy myös varhaiskasvattajilla olla tietotaitoa mediakasvatuksesta. Keskeinen jatkotutkimusideani olisikin selvittää varhaiskasvattajien mediakasvatuksellista osaamista ja siihen liittyviä tuen tarpeita. Toisaalta myös varhaiskasvattajille voisi järjestää mediakasvatukseen liittyvän tiedotustilaisuuden tai toiminnallisen tapahtuman.

Lähteet

- Airaksinen, R., Ala-Vannesluoma, T., Karkkulainen, M., Kastu, R. & Pirhonen, P. 2015. Toimii! Hoitajan opas luoviin menetelmiin. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Buckingham, D. 2003. Media Education. Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity Press.
- Happo, H. 2010. Turvallinen pelaaminen. Teoksessa Pentikäinen, A., Ruhala, A., Niinistö, H., Olkkonen, R. & Ruddock, E. (toim.) Mediametkaa! Osa 4 – Kaikki peliin. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 60–67.
- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.
- Heikkilä, M., Ihalainen, S-L. & Välimäki, A-L. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita. Stakes: 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Jaakkola, T., Kataja, J. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia menetelmiä ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.
- Keränen, S. 2010. ”Tullaanko sitten ajatelleeksi, ettei Salkkarit ole lapsille suositeltavaa katsottavaa?” Mediakasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi. Lapsi- ja nuorisotyö. Opin- näytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23513/Keränen_Saana.pdf?sequence=1 23.1.2017.
- Korhonen, P. 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Tal- linna: UNIPress.
- Kupiainen, R. 2007. Pienten lasten medialukutaito. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 15-22.
- Kylmänen, T. 2010. Mediamylly. Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Hel- sinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Lastentarhanopettajaliitto. 2004. Lastentarhanopettajan ammattietiikka. 26.1.2017.
- Laukaan kunta. 2017. Peda.net-sivusto. <https://peda.net/laukaa/paivahoito> 13.3.2017.
- Laukaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2008. <https://peda.net/laukaa/paiva- hoito/lp/lp/lpv/lkv> 11.1.2017.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2010. Meidän media. Ohjaajan opas alle 10- vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. http://mll-fi- bin.directo.fi/@Bin/f0531ce42d6ec346fb0a4f6465d00cdf/146598629 8/application/pdf/12106321/Meid%C3%A4n%20media_ohjaa- jan%20opas.pdf 2.2.2017.
- Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. Kielletty lapsilta. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Mediakasvatusseura ry. 2014. Mediakasvattajan eettiset periaatteet. http://me- diakasvatus.fi/mk_eettiset.pdf 26.1.2017.

- Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö. 2006a. Noin kymmenen askelta mediavanhemmuteen. Vanhemmat lapsen saattajina medioiden maailmassa. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke 2006. <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/06/Noin-kymmenen-askelta-mediavanhemmuteen-1.pdf> 2.2.2017.
- Mediakasvatuskeskus Metka ry & Opetusministeriö. 2006b. Noin kymmenen askelta elävään kertomiseen. Tarina mediakasvatuksessa. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke 2006. <http://mediametka.fi/wp-content/uploads/2014/06/Noin-kymmenen-askelta-elavaan-kertomiseen.pdf> 8.2.2017.
- Mediakasvatuskeskus Metka ry. 2012. Mainiot mediaperheet – opas lasten ja vanhempien mediahetkiin. Mainiot mediaperheet -hanke. Helsinki: Tuokinprint Oy.
- Mediakasvatuskeskus Metka ry. 2016. Hankkeet. Mainiot mediaperheet. <http://mediametka.fi/hankkeet/mainiot-mediaperheet/> 17.1.2017.
- Merilampi, R.-S., 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy
- Mustonen, A. 2010. Median rooli nuoren kehityksessä. Teoksessa Ruhala, A., Pentikäinen, A. & Niinistö, H. Mediametkaa! Osa 5 – Kirjasto kohtaa mediakulttuurin. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 23–28.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosiologi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Niinistö, H. 2010. Media haastaa kasvattajan pelikentälle. Teoksessa Pentikäinen, A., Ruhala, A., Niinistö, H., Olkkonen, R. & Ruddock, E. (toim.) Mediametkaa! Osa 4 – Kaikki peliin. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 55–59.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006a. Mediakasvatus - Arjen reikäleipää. Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 7–14.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006b. Mediakasvatustalkoisiin! Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 99-109.
- Niinistö, H., Ruhala, A., Henriksson, A. & Pentikäinen, L. 2006c. Äänialloilla. Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 60–65.
- OAJ. 2017. Varhaiskasvatuksen tavoitteet –pdf-tiedosto. Opetusalan ammattijärjestö. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatustiedosto> 2.2.2017.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013-2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. 2007a. Lukijalle. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 6–7.
- Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. 2007b. Mediakasvatuksen alkupoluilla. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 100-105.

- Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. 2007c. Kameran edessä ja takana. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) *Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 147–153.
- Poijula, S. 2006. Esipuhe. Teoksessa Martsola, R. & Mäkelä-Rönholm, M. 2006. *Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumatilta*. Helsinki: Kirjapaja Oy. 9–12.
- Pääjärvi, S. & Sommers-Piironen, J. 2013. Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa. Kokemusten jakamista ja toimintamalleja varhaisen mediakasvatuksen yhteiseen kehittämiseen. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus MEKU. <http://www.mediataitokoulu.fi/kuuluuvaan.pdf> 1.2.2017.
- Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Sosiaalialan kehittämistoiminnan metodologista paikannusta. Teoksessa Viinamäki, L. *Sosionomilta eivät hommat lopu. Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi AMK-tutkinnoissa*. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: raportteja ja tutkimuksia 2009:1. 65–76. http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_1_2009.pdf 9.2.2017.
- Rinne, S. 2012. ”Sehän on osa kansalaistaitoja” Lasten medialukutaidot vanhempien käsityksissä. Vaasan yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Viesintätieteiden pro gradu-tutkielma. <https://www.tritonia.fi/fi/e-opin-naytteet/tiivistelma/4717/%22Seh%C3%A4n+on+osa+kansalaistaitoja%22+Lasten+medialukutaidot+vanhempien+k%C3%A4sityksiss%C3%A4> 1.2.2017.
- Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) 1999. *Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä*. Jyväskylä: Atena kustannus, 26–48.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> 18.8.2016
- Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Teoksessa Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen, J. (toim.) *Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina*. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 67. Tampere: Juvenes Print Oy. 22–31.
- Salokoski, T. 2006. Pelinappulat. Teoksessa Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.) *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 66–77.
- Salokoski, T. 2007. Pienten lasten medialukutaito. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) *Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry. 75–85.
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007. <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf> 31.1.2017.
- Stakes & Opetusministeriö. 2008. *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa*. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy. https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf 14.2.2017.

- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusseura: Verkkojulkaisuja 75. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf> 23.1.2017.
- Talentia ry. 2013. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki: Ammattieettinen lautakunta. http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf 26.1.2017
- Tampereen yliopisto. 2015. Tutkimusetiikka. Eettiset periaatteet. Tutkittavien itsemääräämisoikeus. Yksityisyys ja tietosuojat. <http://www.uta.fi/tutkimus/etiikka/periaatteet.html> 26.1.2017
- Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatuksityöt päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 165, Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37835/978-951-39-4743-9.pdf?sequence=1> 10.2.2017.
- Tilastokeskus. 2016a. Virsta – virtual statistics. Haastattelutavat. Puolistrukturoitu haastattelu. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/02/> 18.8.2016
- Tilastokeskus. 2016b. Virsta – virtual statistics. Haastattelutavat. Teemahaastattelu. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/> 18.8.2016.
- Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 9–30.
- Vilka, H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

LAUKAAN KUNTA
Sivistystoimi
Varhaiskasvatuspalvelut

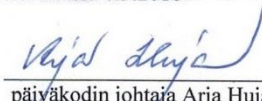

Tutkimuslupa

Myönnän Anniina Aholle (Karelia ammattikorkeakoulu, Joensuu) luvan opinnäytetyön tekemiseen päiväkodilla

Opinnäytetyön aiheena on mediakasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa. Työn laajuus on 15 opintopistettä, ja opinnäytetyön tavoitteena on antaa ideoita, tukea ja innostaa vanhempia mediakasvatuksen toteuttamiseen kotona lapsen rinnalla kulkien sekä madaltaa kynnystä päiväkodin ja vanhempien väliseen yhteistyöhön mediakasvatukseen liittyvissä asioissa.

Laukaassa 6.9.2016

päiväkodin johtaja Arja Hujanen

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Laukaan kunta /
Toimeksiantajan edustaja:	Päivi Bergqvist
Osoite:	
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	sosiaalialan koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1401245 Anniina Aho
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	

Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	mediakasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa
Toteutusmuoto	toiminnallinen opinnäytetyö, toteutuksena mediakasvatukseen liittyvän toimintaillan järjestäminen lapsille ja vanhemmille
Aikataulu	toimintailta marraskuussa 2016 tai tammikuussa 2017, opinnäytetyö valmis viimeistään huhtikuussa 2017
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	päiväkodilta tarvikkeet toimintailtaan (paperit, kynät) ja kahvitarjoilu

Toimeksiantajan sitoumukset	
Sitoutuu tarvittavaan yhteydenpitoon sekä tarvittavien kirjeiden välittämiseen vanhemmille, tarjoaa tilat toimintaillan järjestämiseen.	

Opiskelijan sitoumukset	
Sitoutuu toteuttamaan opinnäytetyön yhteistyössä toimeksiantajan kanssa, noudattaen opinnäytetyön ohjeita ja eettisiä periaatteita. Hankkii tarvittavat luvat ennen aineiston hankintaa.	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	Heli Makkonen, Kirsi Lindlöf

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 8.9.2016	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys <i>Anniina Aho</i> ANNIINA AHO
Päiväys 8.9.2016	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys <i>Päivi Bergqvist</i> , PÄIVI BERGQVIST
Päiväys 13.9.2016	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys <i>Kirsi Lindlöf</i> Kirsi Lindlöf

Hyvät vanhemmat!

Haluaisin kartoittaa kiinnostustanne osallistua opinnäytetyöhöni, jonka aiheena on mediakasvatus ja mediakasvatuskumppanuus. Käytännössä opinnäytetyöhön osallistuminen tarkoittaisi teidän vanhempien näkemyksiä kartoittavaan kyselyyn vastaamista hieman myöhemmin syksyllä sekä toimintailtaan osallistumista yhdessä lapsenne kanssa. Lisäksi pyydän lupaa haastatella lastanne hänen mediaan liittyvistä kiinnostuksen kohteistaan sekä toiveistaan. Kyselyiden ja haastatteluiden vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömästi. Toivoisin teidän täyttävän tämän lapun ja palauttavan sen päiväkodille **viimeistään maanantaina 3.10**. Kyselyn tarkoituksena on auttaa minua opinnäytetyön toteutuksen alustavassa suunnittelussa ja ajankohdan valinnassa.

Kiitos jo etukäteen vastauksista!

Hyvää syksyä toivotellen, *sosionomiopiskelija Anniina Aho*

---

1. Olisitko yhdessä lapsenne kanssa kiinnostuneita osallistumaan toimintailtaan?

Kyllä   Ei   (Jos vastasit kyllä, jatka vastaamista.)

2. Mikä olisi sopiva ajankohta? Toimintailta alkaa klo 17.30 ja kestää noin 1-1,5h. Rastita sopiva/sopivat vaihtoehdot.

maanantai 21.11

keskiviikko 23.11

Lastani saa haastatella hänen kiinnostuksen kohteistaan ja kokemuksistaan mediankäyttöön liittyen sekä hänen toiveistaan toimintailtaa kohtaan.

Kyllä   Ei

Lapseni nimi _____

Vanhemman allekirjoitus, nimenselvennys ja päiväys

Hyvät vanhemmat!

Lähestyn teitä jälleen mediakasvatukseen ja mediakasvatuskumppanuuteen liittyvää opinnäytetyötäni koskien. Opinnäytetyöni toteutuksen eli toimintaillan ajankohdaksi valikoitui **keskiviikko 23.11.2016**. Toimintaillassa kierretään yhdessä lapsen kanssa erilaisia toiminnallisia rasteja, joissa tehdään mediakasvatukseen liittyviä tehtäviä. Toivoisin iltaan osallistuvien täyttävän alla olevan kyselyn ja palauttavan sen päiväkodille **perjantaina 4.11.2016 mennessä**.

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa teidän vanhempien toiveita tulevaa toimintailtaa kohtaan sekä näkemyksiä siitä, miten media näkyy lapsenne elämässä. Vastauksia käytän apuna toimintaillan suunnittelussa. Voit vastata nimettömästi, sulkea tämän kyselyn kirjekuoreen ja palauttaa Aurinkosaaren henkilökunnalle. Ohessa on myös ilmoittautumislappu, jonka voi palauttaa erillisenä.

Terveisin Anniina Aho

Osallistun/osallistumme lapsen kanssa toimintailtaan **keskiviikkona 23.11.2016**.

Osallistujien lukumäärä _____

Lapsen nimi _____

Vanhemman/vanhempien nimet _____

Kyselylomake

Millaisesta tekemisestä lapsenne pitää? (esim. piirtäminen, liikunta, askartelu, lukeminen...)

Oletteko huomanneet median vaikuttaneen lapsenne leikkeihin tai muuhun tekemiseen? Miten?

Mitä mediavälineitä kotonanne on? Alleviivaa ne, joita lapsi käyttää.

Mitä mediavälinettä lapsenne käyttää mieluiten?

Mitä hän yleensä tekee kyseisen mediavälineen parissa? (esim. pelaa, kuuntelee musiikkia, katsoo kuvia jne.)

Onko media aiheuttanut huolta tai murhetta perheessänne? Jos on, niin millaista?

Millaista tukea toivoisitte saavanne päiväkodin henkilökunnalta mediakasvatukseen liittyvissä asioissa?

Mihin mediaan tai mediaan liittyvään ilmiöön haluaisit yhdessä lapsesi kanssa toiminnallisesti tutustua? Tutustuminen voi tapahtua esimerkiksi itse materiaalia tuottamalla. Voit valita useita.

___ pelit

___ videot

___ ikäraja yms. merkinnät peleissä ja elokuvissa

___ videokuvaus

___ animaatiot

___ mainokset

___ valokuvaus

___ äänet ja musiikki

___ lehdet

___ tarinat

___muu,

mikä?

Mikä sai valitsemaan juuri tämän/nämä?

Onko mielessänne muita ajatuksia ja ideoita valintoihin liittyen?

Mitä odotatte tulevalta toimintaillalta?

Kiitos vastauksista!

HAASTATTELU VARHAISKASVATTAJAT

Media ja lapset

- Millaisesta tekemisestä lapset ovat kiinnostuneita tai mitä he tekevät mielellään?
- Näkyykö media lasten leikeissä ja toiminnassa?
Jos näkyy, niin miten?
- Onko jokin media tai mediaan liittyvä ilmiö, joka erityisesti nousee esille?
- Miten mediakasvatusta toteutetaan päiväkodissa?
- Millaista tukea lapset tarvitsevat median käytössä?
- Onko jokin media tai mediaan liittyvä ilmiö, jonka käsittelyssä kokisit lasten erityisesti hyötyvän aikuisten tuesta?

Mediakasvatuskumppanuus

- Onko vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa noussut esille mediaan liittyviä asioita?
Jos on, niin millaisia?
- Toteutetaanko päiväkodissanne mediakasvatuskumppanuutta?
- Koetko, että vanhemmat kaipaavat tukea mediakasvatuksessa?
Jos kaipaavat, niin millaista?
- Mitkä ovat kasvatuskumppanuuden mahdollisuudet mediakasvatuksessa?
Entä haasteet?

- Mitä odotat toimintaillalta?

HAASTATTELU LAPSET

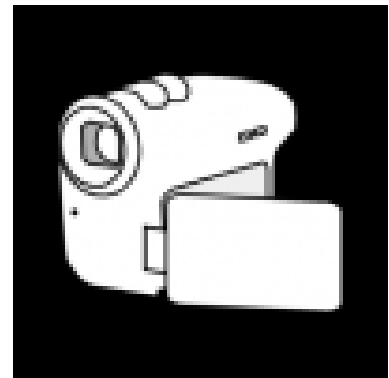
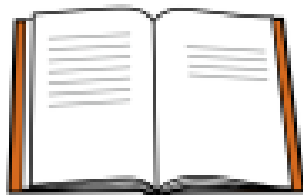
Media ja lapsi

- Millaisesta tekemisestä pidät?
- Mitä mediavälineitä teillä on kotona?
- Mitä itse käytät?
- Mitkä ovat sinulle kaksi mieluisinta?
- Kuinka usein käytät kyseisiä medioita?
- Mitä teet niillä?
- Mikä medioiden käytössä on mukavinta?
- Entä ikävintä?

Media, lapsi ja vanhempi

- Oletko käyttänyt mediavälineitä yhdessä aikuisen kanssa?
Jos olet, niin mitä olette yhdessä tehneet?
- Haluaisitko käyttää medioita yhdessä aikuisen kanssa?
Jos haluaisit, onko jokin media, jota erityisesti haluaisit käyttää aikuisen kanssa?
Mitä tekisitte?
- Mitä mediaan liittyvää haluaisit esitellä vanhemmillesi?

Lasten haastattelussa käytin apuna seuraavalla sivulla olevia Papunetistä valikoituja kuvia.

Palautekysely mediakasvatusillasta

Lapsi

Mikä tapahtumassa oli mukavinta? Miksi?

Oliko illassa jotain, mistä et pitänyt? Mitä ja miksi?

Kiitos vastauksista!

Palautekysely: Vanhemmat

Lisäsivätkö rastit mielenkiintoasi lapsen kokemuksiin medioista?

Lisäsivätkö rastit kiinnostusta tutkia mediaa yhdessä lapsen kanssa myös kotona?

Miten tapahtuman sisältö vastasi odotuksiasi?

Koetko saaneesi tukea ja/tai ideoita lapsen mediakasvatukseen? Jos koet, mikä sitä edesauttoi?

Olisiko jokin voinut olla toisin? Jos olisi, niin mikä?

Mieti hetki, kuinka luontevaa on ottaa mediakasvatukseen liittyvät asiat puheeksi päiväkodin henkilökunnan kanssa. Uskotko tapahtuman vaikuttavan puheeksioton luontevuuteen?

Toivoisitko vastaavia tapahtumia jatkossa?

Vapaa sana

Kiitos vastauksista!

Palautekysely mediakasvatusillasta

Varhaiskasvattajat

Miten tapahtuman sisältö vastasi odotuksiasi?

Millä tavoin uskot tapahtuman tukeneen vanhempien toteuttamaa mediakasvatusta?

Olisiko jokin voinut olla toisin? Jos olisi, niin mikä?

Mieti hetki, kuinka luontevaa on ottaa mediakasvatukseen liittyvät asiat puheeksi vanhempien kanssa. Uskotko tapahtuman vaikuttavan puheeksioton luontevuuteen?

Koetko, että vastaaville tapahtumille voisi olla tarvetta jatkossa?

Vapaa sana

Kiitos vastauksista!

NÄIN JÄRJESTÄT
TOIMINNALLISEN MEDIAKASVATUSILLAN
MATERIAALIPAKETTI KASVATTAJILLE

Tapah-tuman suunnittelu ja valmistautuminen

Suunnittelu lähtee liikkeelle ryhmän tarpeista. Ota huomioon lasten ikä, osallistuvan ryhmän koko sekä käytettävissä olevat tilat ja materiaalit. Ole kiinnostunut vanhempien ja lasten toiveista ja tarpeista. Voit esimerkiksi pyytää vanhempia täyttämään kyselyn ja haastatella lapsia. Koko toiveiden pohjalta sopiva kokonaisuus tapahtumaan. Suunnittele tapahtuman kulku ja tarvittavat ohjeistukset.

Valmistaudu mediakasvatusiltaan valmistelemalla tarvittavat ohjeet ja hankkimalla materiaalit. (Käyttämieni harjoitteiden yhteyteen olen valmiiksi listannut huomioita tarvittavasta tilasta sekä materiaaleista.) Mieti sopivat tilat ja mahdollinen tarjoilu. Informoi vanhempia ja lapsia tapahtumasta ajoissa. Jos sinulla on työpari, jakakaa vastuita.

Tapah-tuman alussa kerro illan kulusta ja tarkoituksesta. Alkuharjoitukseksi voidaan esittää väitteitä. Se, joka on väitteen kanssa samaa mieltä, esimerkiksi hyppii yhdellä jalalla. Väitteet voivat koskea mediakasvatusta, esimerkiksi: ”Pelejä voi pelata niin kauan kuin haluaa” tai ”Videon katsominen on joskus pelottanut”.

Tapah-tuman lopussa osallistuneiden mielipiteitä ja tunteita voi kartoittaa myös samantapaisilla väitekyseksillä, kuten ”Minulla oli hauskaa” tai ”Opin jotain uutta”. Voit kerätä palautetta myös paperilla. Pienen kahvi- ja mehutarjoilun myötä on mahdollisuus istahtaa vielä alas ja jutella.

Seuraavaksi esittelen viisi rastiohjeistusta, ohjeita niissä tarvittaviin tiloihin ja materiaaleihin sekä kuhunkin aihealueeseen liittyvän vinkkilapun kotiin viemiseksi.

Rasti 1: Meidän perheen pelihahmo

Pelit ovat hyvin vetovoimaisia medioita, joihin liittyy sekä myönteisiä puolia että riskitekijöitä. Pelit voivat muun muassa tukea lapsen kielellistä ja tiedollista kehitystä sekä kehittää ongelmanratkaisua ja visuaalista hahmottamista. Pelit tarjoavat tunnekokemuksia, roolimalleja ja identiteetin rakennusaineita, opettavat arvoja ja normeja sekä laajentavat lapsen maailmankuvaa.

Peleissä on kuitenkin myös riskejä lapsen kehitykselle. Kielteisiä vaikutuksia voivat olla esimerkiksi pelot ja painajaiset tai tunne-elämän turtuminen. Pelit voivat myös tulla liian hallitseviksi tai tuoda aikuisten maailmaan kuuluvat asiat liian varhain lapsen elämään. Aikuisen on hyvä olla selvillä, millaisia pelejä lapsi pelaa. Pelaamisen keskeinen suojatekijä onkin vanhempien ohjaava tuki sekä perinteiset leikit, sadut ja liikunta. Pelaamiselle on hyvä asettaa säännöt, jotka ovat myös lapsen kannalta reiluja. Ei esimerkiksi ole reilua, jos lapsi joutuu lopettamaan pelin aina kesken. Kun riskitekijät on huomioitu ja säännöistä sovittu, pelaaminen on parhaimmillaan mukavaa ajanvietettä! Tämä tehtävä voi auttaa teitä vanhempia ymmärtämään ja lasta käsittelemään hänen pelikokemuksiaan.

1. Keskustellaan peleistä

Muistelkaa pelejä, joita lapsi on pelannut. Millaisia ne ovat olleet? Onko lapsella suosikkipeliä? Mitä peleissä tapahtuu? Millaisia hahmoja peleissä on esiintynyt?

2. Oma pelihahmo

Taittakaa ensin paperi kolmeen yhtä suureen osaan. Yksi ryhmästänne piirtää pelihahmolle pään ensimmäiseen taitokseen. Kaulaosaa kannattaa jatkaa hie-man keskimmäisen taitoksen puolelle niin, että seuraavan piirtäjän on helpompi jatkaa. Taittakaa pääosa piiloon. Toistakaa sama keskiosan kanssa. Piirtäkää lopuksi vielä hahmon alaosa. Avatkaa paperitaitokset, ja uusi pelihahmonne on valmis!

(Lähteet: Mainiot mediaperheet – opas lasten ja vanhempien mediahetkiin ja Mediаметkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla.)

Pelihahmo _____ (nimi)

Mistä hahmo pitää?

Mistä se ei pidä?

Missä hahmo elää? (esim. kaupunki, luonto, talo, avaruus jne.) Kuvailkaa ympäristöä.

Mitä hahmo tekee?

Mitä hahmo tekee muiden hahmojen kanssa?

Onko hahmolla ystäviä?

Entä vihollisia?

Pelkääkö hahmo jotakin?

Onko hahmolla supervoimia? (esim. taito lentää tai muuttua näkymättömäksi)

Valmistelut rastille Meidän perheen pelihahmo

Materiaalit

Varaa rastille:

- A4-kokoisia papereita (voi taittaa valmiiksi kolmeen osaan)
- värikyniä
- mahdollisesti mallihahmo
- kyselylomake pelihahmosta (yllä).

Tila

Huoneessa on hyvä olla pöytä, mutta tilalle ei ole muita erityisiä vaatimuksia.

Vinkki kotiin - Pelaamaan!

Linkkejä:

Muutamia pelisivuja, joilta löytyy eritasoisia opetuksellista sisältöä sisältäviä pelejä.

<http://papunet.net/pelit>

https://www.oppijailo.fi/lapset_ja_nuoret

<http://www.yle.fi/pikkukakkonen/>

Vinkki:

Sopikaa yhdessä perheen pelisäännöt. Milloin on hyvä pelata ja kuinka kauan? Millaisia pelejä lapsi voi pelata? Voi olla hyvä keskustella peleistä ja Internet-sivuista myös lasten kavereiden vanhempien kanssa, jotta voitaisiin varmistua siitä, ettei lapsi pelaa haitallisia pelejä myöskään kavereiden luona.

Yhteinen pelihetki

Jos lapsesi pelaa pelejä, pyydä häntä esittelemään suosikkipelinsä ja pelatkaa sitä yhdessä. Pelatkaa yhdessä myös joitakin opetuksellisia pelejä.

Bongatkaa mediahahmoja!

Tutkikaa lapsen kanssa kodin tiloja ja tavaroita. Kuinka monta videoista, peleistä, TV-ohjelmista, kirjoista jne. tuttua hahmoa löydätte? Millaisista esineistä ja paikoista ne löytyvät? Tutkittavaksi voidaan ottaa myös tietyt mediahahmot kerrallaan, kuten esimerkiksi Muumit, Frozen tai Star Wars.

(Lähde: Mediahyrrä ja Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla.)

Rasti 2: Tarinoidaan

Tarinoita on kerrottu, kuunneltu, kuvattu ja katseltu vuosikausia eri välineiden avulla. Tarinoiden rakennusaineet ja viehätys ovat kuitenkin säilyneet. Tarinat antavat mahdollisuuden käsitellä omia kokemuksia ja tietoa sekä saada kosketusta tunteisiin. Satujen kautta lapsi muun muassa kehittää kieltä, pohtii ja rakentaa omaa maailmankuvaansa.

Kertomuksia on monenlaisia ja niitä voidaan kertoa myös monella tapaa. Suullinen tarinankerronta jättää tilaa lapsen mielikuvitukselle. Kuvitettu tarina tai video tarjoaa lapselle valmiin kuvan, kun taas suullisen tarinan kuulija voi kuvitella tapahtumat juuri niin hurjiksi tai hauskoiksi kuin haluaa.

1. Tarinatuokio

Tutkikaa hetki esillä olevia leluja. Valitkaa niistä kolme, etsikää huoneesta mukava paikka istua ja asettakaa lelut eteenne.

Keksikää edessänne olevista leluista tarina. Kertokaa tarinaa vuorotellen. Voitte aloittaa esimerkiksi sanoilla ”Olipa kerran...”. Tarvittaessa apuna voi käyttää kysymyksiä, kuten mitä seuraavaksi tapahtuu tai mitä jokin hahmo nyt tekee? Leluja voi myös liikuttaa tarinan mukana. Kirjoittakaa tarina ylös paperille. Kun tarina on valmis, lukekaa se ääneen.

2. Satumuistot

Muistelkaa lapselle luettuja satuja. Onko lapsella lempisatua? Mitä siinä tapahtuu? Voit myös kertoa lapselle sadusta, joka oli sinulle tärkeä, kun olit lapsi.

Jos jää aikaa, tutkikaa yhdessä jotain satukirjoista tai lue sitä lapsellesi.

(Lähteet: Mainiot Mediaperheet – opas lasten ja vanhempien mediahetkiin ja Noin kymmenen askelta elävään kertomiseen.)

Valmistelut rastille Tarinoidaan

Materiaalit

Varaa rastille erilaisia esineitä, kuten esimerkiksi:

- erilaisia leluja n. 10kpl (ota myös huomioon osallistuvat lapset ja heidän mielenkiinnonkohteensa mahdollisuuksien mukaan)
- paperia ja kynä tarinan kirjoittamiseen
- satukirjoja.

Tila

Olisi hyvä, jos huoneesta löytyisi mukava paikka, jossa voi olla. Esimerkiksi sohva on hyvä. Voit myös tehdä satumajan esimerkiksi vilteistä. Pöytää ei tarvita.

Vinkki kotiin - Tarinoita

Linkki:

Sivulta löytyy äänitettyjä lastensatuja.

<http://www.satunetti.fi/>

Vinkki:

Kolme asiaa

On tärkeää, että mediamaailmassa osaa tunnistaa, mitä tuntemuksia erilaiset asiat herättävät itsessä. Pyydä lasta kertomaan kolme asiaa valmiiksi annetusta aiheesta. ”Kerro minulle kolme asiaa...: joista pidät/et pidä, joita inhoat/pelkää, joista tulet iloiseksi/surulliseksi, joita osaat tehdä/haluaisit osata” jne. Kysymykset voi liittää mediamaailmaan vaihtamalla kolmen asian tilalle esimerkiksi kolme peliä, kirjaa, musiikkikappaletta tai videota, joista pidät/et pidä, joista tulet iloiseksi/surulliseksi, joissa on hauskoja/pelottavia kohtia jne. Aluksi aikuinen kysyy lapselta, mutta kun lapsi oppii leikin, myös hän voi kysyä vanhemmilta.

Saduttamaan!

Pyydä lasta kertomaan tarina ja kerro, että kirjoitat hänen kertomansa tarinan sanatarkasti ylös. Kerro myös, että kun satu on valmis, luet sen ääneen ja lapsi voi vielä halutessaan muuttaa tai korjata sitä. Jos sadun kertominen on vaikeaa, voit johdatella lasta esimerkiksi kysymällä ”Mitä sitten tapahtuu?” Apuna voi käyttää myös esimerkiksi kuvia.

(Lähde: Mediahyrrä ja Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan.)

Rasti 3: Sataa ääniä

Ympäristömme on täynnä ääniä, joihin emme ehkä kiinnitä juurikaan huomiota tai joista emme ole tietoisia. Kuunteleminen ei olekaan automaattista, vaan kuuntelemaan opitaan! Näissä tehtävissä havainnoitte ja erottelette ääniä ja äänimaisemia. Pohditte median ja ympäristön ääniä sekä äänen ja kuvan suhdetta, ja tuotatte itse ääniä. Äänten tuottaminen on leikkiä, jossa korostuvat spontaaniuus, elämyksellisyys ja luovuus. Erilaisten äänimaisemien tekeminen itse opettaa lasta ymmärtämään, että esimerkiksi elokuvissa tai mainoksissa kuuluvat hurjatkin efektit ovat jonkun suunnittelemaa ja toteuttamia.

1. Kuunnellaan ympäristöä

Laittakaa silmät kiinni ja kuunnelkaa hetki lähiympäristön ääniä.

Kuuntelemisen jälkeen pohtikaa yhdessä, millaisia erilaisia ääniä kuulitte ja mistä ne tulivat.

Miettikää, millaisia ääniä kuuluu tietokoneesta tai televisiosta?

Millaisia ääniä lastenohjelmissa on?

Mistä äänet tulevat videoihin ja televisioon?

Millaiset äänet ovat pelottavia? Entä hassuja?

2. Ääniä keholla ja esineillä

Tehkää kehon avulla erilaisia ääniä. Taputtakaa käsiä, napsuttakaa sormia, pärisyttäkää suuta jne. Kokeilkaa, millaisia ääniä eri esineistä ja materiaaleista lähtee. Musisoikaa hetki.

3. Kuunnellaan kuvaa

Valitkaa yksi kuvista ja tutkikaa sitä hetki. Mitä kuvassa näkyy? Mitä siinä tapahtuu?

Valitkaa kuvasta jokin kohta. Mitä ääniä siinä kohdassa voisi kuulua? Mitä ihmiset puhuvat, kuuluuko luonnon tai koneiden ääniä, rahiseeko hiekka tai suhiseeko

kynä paperilla jne.? Suunnitelkaa ja toteuttakaa yhteinen äänimaisema kehosta ja esineistä lähtevillä äänillä.

Voitte suunnitella ääniä useampaan kuvan kohtaan ja tuottaa lopuksi kaikki äänet perätysten. Kuvaa voi lukea kuten tekstiä vasemmalta oikealle.

(Lähteet: Mainiot mediaperheet – opas lasten ja vanhempien mediahetkiin, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Mediametkaa! Osa 5 – Kirjasto kohtaa mediakulttuurin, Meidän media – Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen ja Noin kymmenen askelta ääneen.)

Valmistelut rastille Sataa ääniä

Materiaalit

Varaa rastille erilaisia esineitä, kuten esimerkiksi:

- puukapula
- muovia
- paperia
- aaltopahvia
- soitin (voi tehdä myös itse, esim. sokeripala pakasterasiassa tai pieni esine kiinni teipatussa limonaditölkissä).

On hyvä varata jokin kannellinen laatikko, johon esineet voi laittaa odottamaan.

Kuvia 7kpl. Kuvat voivat olla postikortteja tai lehdestä leikattuja kuvia. On hyvä, jos kuvat ovat keskenään hieman erilaisia. Toisissa voi olla ihmisiä, toisissa vain luontoa tai rakennettua ympäristöä.

Tila

Huoneessa ei tarvitse olla pöytää, kunhan tilaa on riittävästi kuvien levittämiseksi. Rastilla syntyy myös hieman enemmän ääntä, mikä on hyvä ottaa huomioon rastien sijoittelussa.

Vinkki kotiin - Kuvia ja ääniä

Linkki:

Sivusto, jolta löytyy paljon erilaisia tehosteita, kuten luonnon, eläinten ja koneiden ääniä.

<http://yle.fi/vintti/yle.fi/tehosto.yle.fi>

Vinkki:

Tutkimusretki kuviin

Anna lapsen etsiä ja leikata lehdestä juuri häntä kiinnostavia kuvia. Lapsi voi myös ympyröidä kuvista kiinnostavia kohtia. Pyydä sitten lasta kertomaan, mitä kuvassa näkyy ja tapahtuu, ja miksi kuva kiinnosti. Kuvat voivat avata aikuiselle ikkunaa lapselle merkityksellisiin asioihin sekä synnyttää keskustelua.

Äänilotto

Pelatakaa äänilottoa. Loton voi tehdä myös itse. Lapsi voi esimerkiksi leikata kuvat lehdestä tai ne voidaan kuvata kameralla ja tulostaa. Miettikää kuviin yhdessä äänet ja äänittäkää ne esimerkiksi kännykällä. Jakakaa kuvat tasan ja kuunnellakaa äänitettyjä ääniä. Ääntä vastaavan kuvan saa merkata kuulluksi. Voittaja on se, jonka kaikkien kuvien äänet on ensimmäisenä kuultu.

(Lähde: Mediahyrrä ja Noin kymmenen työkalua mediaan.)

Rasti 4.1: Animoidaan

Animaatio on kuva kuvalta luotu video, jonka avulla liikkumattomat kuvat saadaan liikkumaan. Useat lastenvideot koostuvat yksittäisistä, liikkumattomista kuvista, mutta silmän jälkikuvailmiön vuoksi kuvat koetaan jatkuvaksi liikkeeksi. Kun yksittäisiä kuvia vaihdetaan nopeasti peräjäälkeen, ne luovat katsojan mieleen jatkumon ja syntyy illuusio liikkeestä. Kynäanimaatio on yksi selkeä keino havainnollistaa animaation peruseriaa eli sitä, kuinka kuva saadaan liikkeeseen.

Kynäanimaatio

Taittakaa paperi keskeltä kahtia niin, että syntyy kahden sivun lehtinen. Piirtäkää ensin alemmalle sivulle jokin yksinkertainen kuva. Piirtäkää kuva läpi lehtisen toiseen sivuun, mutta muuttakaa kuvasta jokin kohta, jonka halutaan liikkuvan. Se voi olla esimerkiksi käden asento, silmien sulkeminen tai hännän heilautus. Rullatkaa päällimmäinen paperi lyijykynän ympärille. Kun päällimmäistä paperia liikutetaan rullaamalla nopeasti toisen paperin päällä, syntyy liikkeen vaikutelma. Tehkää omat kynäanimaatiot ja esitelkää ne toisillenne.

Keskustelkaa, onko lapsi nähnyt videoissa tai mainoksissa jotain pelottavaa?
Pohtikaa ja sopikaa yhdessä, mitä lapsi voi tehdä, jos pelottaa?

(Lähde: Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan.)

Valmistelut rastille Animoidaan

Materiaalit

Varaa rastille:

- paperisuikaleita (koko esimerkiksi yksi kolmasosa A4-paperista)
- kyniä
- valmis esimerkki kynäanimaatiosta.

Tila

Huone, jossa on pöytä. Tilaa ei tarvita paljoa.

Rasti 4.2: Videotempuja

Elävä kuva vaikuttaa voimakkaasti lapseen, ja siksi elokuvien ja videoiden käsittely on tärkeää. Käsitteleminen voi tapahtua esimerkiksi keskustelemalla, kirjoittamalla, piirtämällä, leikkimällä tai liikkumalla.

Televisiossa ja elokuvissa halutaan usein kertoa tarinoita, joissa tapahtuu asioita, jotka eivät ole tosielämässä mahdollisia. Sankarit eivät oikeasti kiipeä pilvenpiirtäjän seinää tai lennä, vaikka videossa siltä näyttäisikin. Jotta tarinasta tulisi mahdollisimman jännittävä ja kutkuttava, voi elävän kuvan avulla huijata katsojaa. Kokeilemalla lapsen kanssa tempuja videokameran avulla voi pohtia ja havainnollistaa videon ja todellisuuden välistä suhdetta.

Maailma vinksallaan

Kääntäkää kamera jalustalla hieman vinoon. Esittäkää esimerkiksi kaltevaa seinää pitkin kiipeäviä superhahmoja tai vuorikiipeilijöitä (liikkukaa kameran takaa katsottuna oikealta vasemmalle). Lattialla voi myös kieriä (vasemmalta oikealle). Toinen voi esiintyä ja toinen kuvata. Kuvatkaa muutama lyhyt pätkä, kääntäkää kamera vaakatasoon, katsokaa videot ja ihmetelkää!

Kameran käyttöohjeet:

1. Käännä kameran päältä pyörän vieressä oleva kytkin On-asentoon.
2. Paina näytön oikean yläkulman päällä olevaa nappia, jossa on kameran kuva. Kamera alkaa kuvaamaan, kun näytössä näkyy punainen ympyrä.
3. Kun haluat lopettaa kuvaamisen, paina uudelleen samaa nappia.
4. Kun haluat siirtyä katselemaan videoita, paina näytön oikeassa alakulmassa olevaa sinistä Play-nappulaa.
5. Videota voi vaihtaa Set-nappulan oikean ja vasemmanpuoleisilla painikkeilla. Painamalla kaksi kertaa Set-nappulaa valittu video lähtee pyörimään.

Pohtikaa, onko kaikki videoissa ja mainoksissa näkyvä aina totta?

Mistä voisi tietää, mikä mediassa näkyvä on totta ja mikä ei?

(Lähteet: Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan ja Noin kymmenen askelta elävään kertomiseen.)

Valmistelut rastille Videotemppuja

Materiaalit

Varaa rastille:

- kamera ja mahdollisesti jalusta
- pallo.

Kamerana voi käyttää isoa järjestelmäkameraa, pientä digikameraa tai vaikkapa kännykkää. Rastin ohjeistuksessa olevat ohjeet on kirjoitettu järjestelmäkameralle, joten ohjeita on syytä muokata käytössä olevan kuvausvälineen mukaan.

Tila

Huoneessa täytyy olla riittävästi vapaata tilaa, esimerkiksi 2m x 3m kokoinen alue. Sopiva tila selviää kameran kanssa kokeilemalla. Kuvausalueen takana on hyvä olla mahdollisimman yhtenäinen ja tyhjä seinä. Halutessaan seinälle voi kuitenkin ripustaa esimerkiksi maton niin, että syntyy vaikutelma lattiasta.

Vinkki kotiin - Elokuvien maailmassa

Linkki:

Sivustolla on tietoa ikärajoista yms. merkinnöistä videoissa ja peleissä, ja sieltä voi hakea myös tietyn pelin tai videon ikärajoja ja muita merkintöjä. Merkinnät ovat arvioita sisällön haitallisuudesta lapsille. Muista, että pelkät ikärajat eivät suojaa lasta esimerkiksi väkivallan näkemiseltä. Aikuisten tulisi valvoa lapsen mediankäyttöä ja tutustua pelien sekä ohjelmien sisältöihin.

<http://www.ikarajat.fi/>

Vinkki:

Leluanimaatio

Tehkää yhdessä animaatio! Kuvaamiseen käy perinteisen kameran lisäksi kännykän tai tabletin kamera. Valitkaa animaatioissa esiintyvät hahmot ja suunnittele lyhyt tarina. Mitä tapahtuu ensin, mitä animaation keskikohdassa, entä miten animaatio päättyy? Animaation voi tehdä myös esimerkiksi sadusta.

Asettakaa hahmot aloitusasemiin ja ottakaa kuva. Liikuttakaa haluamianne hahmoja muutama sentti ja ottakaa taas kuva. Sopivan suuruiset liikahtukset oppii kokeilemalla. Tietokoneella kuvat saa yhdistettyä videoksi ja lisättyä äänet esimerkiksi ilmaisella Movie Maker -ohjelmalla. Kännykälle ja tabletille animaatioiden tekoon tarkoitettua ilmaista ohjelmaa löytää kirjoittamalla ”Stop motion” sovelluskauppaan.

Mediapöpö

Piirtäkää mediassa esiintyvä pelottava mediapöpö. Miksi se on pelottava? Mitä pöpö tekee?

Keksikää mediapöpöä vastaan erilaisia lääkkeitä. Millainen on medialääkäri, joka vahvistaa lasta mediapöpöjä vastaan? Entä millainen on sankari, joka pelastaa koko maailman mediapöpöiltä?

(Lähde: Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla ja Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan.)

(Materiaalipaketin kannen kuvat: Papunet.)